NUMMER 6 — DONDERDAG 10 FEBRUARI 1927 — 27STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I.. Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

Nederl. Oost-Indië op de Internationale Rubber-Tentoonstelling te Parijs.

Op 22 Januari jongstleden werd in de Fransche wereldstad, in de zalen van het „Grand Palais", door den Franschen minister van koloniën, Léon Perrier, de zevende Internationale Rubbertentoonstelling geopend, waarop, laten we het direct mogen constateeren, de Nederlandsch-Indische afdeeling een goed figuur maakte, dank zij de zorgen, die de afdeeling Handelsmuseum van het Koninklijk Koloniaal Instituut weken lang, we mogen gerust zeggen maanden lang, aan deze afdeeling heeft besteed. Wanneer dit artikel het licht ziet, behoort de tentoonstelling reeds weer tot het verleden — zij werd op 6 Februari gesloten — en een opwekking tot het brengen van een bezoek aan deze werkelijk buitengewone tentoonstelling kunnen we met het onderstaande dus niet beoogen. We bepalen ons tot het geven van een beknopte retrospectieve beschouwing, waarin wij vooral die punten naar voren willen brengen, welke min of meer lessen inhouden voor hetgeen we doen en laten moeten voor de aanstaande groote koloniale wereldtentoonstelling, die 15 April 1929 te Vincennes geopend zal worden. Wanneer men ziet, wat de heeren van het Koloniaal Instituut met onze Indische stands in het „Grand Palais" hebben bereikt, dan behoeft men zich voor de toekomst niet ongerust te maken. Het inrichten van een tentoonstelling in het buitenland, onze koloniën betreffende, is den heeren De Bussy en Utermark toevertrouwd. Trouwens, Parijs was niet hun eerste triomf. In Madrid, in Milaan, in Kopenhagen en elders hebben zij Indië op internationale tentoonstellingen en Jaarbeurzen een goede plaats bezorgd; onze koloniale stands stonden overal in het brandpunt der belangstelling. Zooals 't ook weer in het „Grand Palais" 't geval was. Men kent de koloniale inzendingen, door het Instituut verzorgd, op de Jaarbeurs in Utrecht. Zij brengen altijd iets nieuws, altijd iets aantrekkelijks; ir. Utermark is onuitputtelijk in het bedenken van nieuwe aanschouwelijke voorstellingen, waarin aan statistische gegevens de verveling van saaie cijfers wordt ontnomen. Maar het publiek op de Utrechtsche Jaarbeurs en het publiek op een groote internationale rubbertentoonstelling in Parijs, dàt verschilt nog al wat! De psychologie van het tentoonstellingspubliek in verschillende landen schijnt een object van speciale studie bij de heeren van het Instituut te hebben uitgemaakt. Met de gevonden verschillen hebben zij ter dege rekening gehouden. Zij weten hoe ze het publiek het beste kunnen „aanspreken". Dat is ook nu weer in het „Grand Palais" duidelijk gebleken en daarom zijn de verwachtingen voor 1929 hoog gespannen. Dat wil zeggen: als de regeeringsautoriteiten voldoende medewerken. Want terwijl men in officieele Fransche koloniale kringen reeds druk hoort spreken over de aanstaande groote koloniale wereldtentoonstelling in Vincennes, hebben we er bij ons nog zoo goed als geen woord over gehoord of gelezen. Laat het groote succes van Nederlandsch-Indië op deze internationale rubber-expositie een aansporing zijn om nu reeds, onder den indruk van dit succes, plannen te beramen voor de wijze waarop Nederland als derde koloniale mogendheid der wereld zal moeten verschijnen op de wereldtentoonstelling van 1929.

De Nederlandsch-Indische inzending op de „Exposition internationale du caoutchouc et des produits tropicaux" was voor de buitenlandsche be-

zoekers een openbaring. Men heeft nog zeer onlangs kunnen constateeren hoe schandelijk slecht men in het buitenland op de hoogte is van de politieke en economische toestanden in onze koloniën en uit een oogpunt van Neerland's waardigheid als groote koloniale mogendheid is Nederlandsche koloniale propaganda in den vreemde werkelijk niet overbodig. Integendeel, zij is dringend noodzakelijk; het is een punt dat op ons „koloniaal program" voorloopig niet ontbreken mag. Welnu, ook propagandistisch is de Nederl.-Indische vertegenwoordiging te Parijs geslaagd en alweer moet onze erkentelijkheid daarvoor geuit worden aan de reeds genoemde heeren van het Instituut, dr. de Bussy en ir. Utermark, maar ook aan dr. Bernard, directeur van het thee-proefstation te Buitenzorg, die de belangen van de thee ter expositie heeft behartigd. Want ook de Java-thee heeft te Parijs een goede beurt gemaakt. Billijkheidshalve moet gereleveerd worden, dat het materiaal voor de Indische inzending werd verzameld door den directeur van het Departement van Handel, Nijverheid en Landbouw te Buitenzorg, dr. A. A. C. Rutgers, maar zonder de smaakvolle, doelmatige en vaak vernuftige schikking van het materiaal, was er geen sterveling naar komen kijken.

Fransche bezoekers — er waren ook heel wat Engelschen, natuurlijk, want de „Rubber Grower's Association" heeft zich niet onbetuigd gelaten! — die belangen in de koloniën hebben, waren op hetgeen Ned.-Indië ter expositie zou kunnen voortbrengen, min of meer voorbereid. Het groote werk van Gabriel Angoulvant „Les Indes Néerlandaises, leur rôle dans l'économie internationale", dat, in twee zware deelen, het vorige jaar bij „Le Monde Nouveau" te Parijs het licht zag, wordt, naar wij konden constateeren, in Fransche koloniale kringen met aandacht gelezen. In een onderhoud, dat wij mochten hebben met Alexandre Varenne, den gouverneur-generaal van Indo-China, met verlof in Parijs — men weet, dat hij de eerste socialistische gouverneur-generaal was en dat op zijn bestuursbeleid zeer scherpe critiek werd uitgeoefend — bleek ons, dat de heer Varenne het werk van Angoulvant over ons Indië op meer dan één punt had geraadpleegd en we hebben zijn verzekering, dat in Indo-China met groote belangstelling de ontwikkeling der rubber- en suikerrietcultuur in ons Indië wordt gevolgd, zonder voorbehoud aangenomen. De meening van een koloniale autoriteit als Angoulvant over ons Indië mag in Frankrijk gehoord worden en we hebben ons de vraag gesteld of het niet wenschelijk zou zijn geweest in Fransche bladen en periodieken korte beschouwingen te lanceeren aan de hand van Angoulvant's uitspraken, als welkome inleiding en oriënteering vóór de opening der expositie. Men zal tegenwerpen, dat het moeilijk is dergelijke berichten en beschouwingen in die bladen geplaatst te krijgen, want de Nederlandsche regeering heeft heel wat moeite gehad om de dwaze berichten in een der Parijsche bladen over het zoogenaamde kina-monopolie tegengesproken te krijgen. Maar als men de juiste kanalen weet, is dat toch werkelijk niet zoo moeilijk. Voor de aanstaande koloniale wereld-expositie zouden enkele inleidende artikelen in de Fransche pers stellig van groote waarde zijn.

Angoulvant heeft in het tweede deel van zijn lijvig werk over Nederl. Oost-Indië, waar hij over onze groote cultures schrijft, gesproken van „un excellent régime agraire, une bonne législation du travail, un service d'agriculture remarquablement outillé, des institutions scientifiques telles qu'aucun pays ne peut en montrer de semblables. Les Indes Néerlandaises tiennent une place iportante dans l'économie mondiale......" De Nederl.-Indische inzending op de internationale rubberexpositie heeft deze woorden, als we het zoo maar eens zeggen mogen, tastbaar wáár gemaakt. Een complete koloniale productententoonstelling gaf de Nederl.-Indische stand niet te zien, maar dat is ook de opzet niet geweest. Men moest rekening houden met het Fransche milieu en daarom vooral aandacht wijden aan die producten, welke voor den handel van Frankrijk met Nederlandsch-Indië van belang zijn. Van het groei- en wordingsproces van de rubber kon men een volledigen indruk krijgen, de verschillende tapsystemen waren er vertegenwoordigd, het coagulatie-proces werd gedemonstreerd en daarna kreeg men te zien hoe het ruwe product in de rubberfabrieken verwerkt werd in de vormen welke op de markt in trek zijn. De verschillen in de op Java en in Deli gevolgde methodes waren niet vergeten. Deli vooral, met zijn enorme fab[...] ken en uitgestrekte rubbertuinen — men de[...] maar eens aan de plantsoenen van de Holl[...] Amerika Plantage Maatschappij met hun vijf [...] lioen boomen — moet op de buitenlandsche be[...] kers een geweldigen indruk hebben gemaakt. [...] was natuurlijk geen enkel ander rubber voortb[...] gend koloniaal gebied dat dáártegen op kon! [...] statistieken met haar sterk sprekende cijfers d[...] gen daar verder het hare bij. Aan statistieken o[...] brak het niet, maar ze waren alle zoo, dat zelfs [...] meest volslagen leek op het gebied der rubber[...] tuur er iets uit lezen kon.

Een belangrijk onderdeel der rubber-stand be[...] trof de inlandsche rubber-cultuur, die, zooals m[...] weet, in Indië de laatste jaren zoo'n geweldi[...] vlucht heeft genomen, waardoor in sommige s[...] ken, op Borneo en in Djambi vooral, vele honder[...] duizenden guldens onder de inlandsche bevolk[...] gevloeid zijn. In 1925 was de opbrengst geste[...] tot 130.000 ton en waar de vraag naar deze rub[...] in Amerika groot is, kan verwacht worden, dat [...] cijfer in de naaste toekomst nog aanzienlijk [...] stijgen.

De aandacht aan de techniek der rubberbe[...] ding besteed, was niet zoo bijzonder groot. Er [...] ren slechts een paar rubbermachines, waaro[...] een crêpe-roller, maar aangezien de buitenlands[...] mededingers — óók Engeland niet — in het ge[...] geen machines, welke bij de rubberbereiding [...] den gebruikt, hadden gemonteerd, maakte het [...] derlandsche fabricaat" hier toch nog een zeer [...] figuur.

Op de expositie werd nog een belangrijke uit[...] ding voor de rubber gedemonstreerd, over het [...] gemeen met bevredigend resultaat. Reeds in [...] November maakten de bladen melding van [...] in Indië gepatenteerde uitvinding, onder [...] naam „Emka-procédé", een uitvinding die m[...] lijk maakt de rubber op de onderneming te [...] den, zonder machines, door direct uit de latex [...] sneldrogende grondstof te verkrijgen, zoodat de [...] dernemingsrubber denzelfden dag van de tap [...] marktproduct verpakbaar is. De ontzaglijke [...] deelen daarvan springen natuurlijk direct in [...] oog. De namen van Van der Mark en Kr[...] („Emka") zijn aan dit procédé verbonden. [...] men er op de expositie van te zien kreeg, was [...] kelijk bewonderenswaardig, maar voor verbete[...] komt dit nieuwe procédé toch ook nog wel in [...] merking. Van de zoogenaamde Emka-rubber [...] ren allerlei artikelen geproduceerd, kussentjes, [...] cosy's, poppetjes en meer van dergelijke snu[...] rijen, waarover men echter moeilijk geestdriftig [...] stemd kon zijn. Toch opent deze uitvinding [...] groote perspectieven; daarover waren alle [...] ders" ter expositie het, meenen wij, wel eens.

Dat de modernste toepassingen der rubber [...] deze tentoonstelling niet ontbraken, spreekt [...] vanzelf. De banden-industrie liet vele nieuwe [...] gelijkheden zien, de rubbervloer- en straat[...] king was niet vergeten, er waren jassen en [...] van rubber, er was zelfs een heel huis van [...] er waren borstels en schaakstukken van rubber. [...] rubbertoepassingen waren echter voor den [...] landschen bezoeker niet nieuw, die had ze [...] bewonderd op de koloniale afdeeling van de U[...] sche Jaarbeurs, waar vrijwel geregeld de te [...] venhage gevestigde Internationale Vereeniging [...] de Rubbercultuur de nieuwste toepassingen [...] zien. En er waren natuurlijk ook echte, typisch [...] tentoonstellingsvoorwerpen van rubber, die [...] gens wel sterk de mogelijkheden aangaven van [...] ber als te verwerken materiaal. Er waren rozen [...] rubber met een langs chemischen weg toegevoegd [...] parfum...... „des roses sans épines" was de [...] zing, er waren palmboomen van rubber, er [...] opgeblazen rubberzwanen in een vijver en nog [...] meer van dergelijke buitenissigheden. Men [...] er wel den indruk, dat de toepassing van ru[...] onbeperkt is.

De tentoonstelling in 't „Grand Palais", — [...] men, ondanks de aanwezigheid van al die trop[...] producten maar niet warm kon worden! — [...] den wijdschen titel van „Exposition internat[...] du caoutchouc et des produits tropicaux". De [...] nisators van de Ned.-Indische inzending hebben [...] zeer terecht, maar niet al te ver-strekkend [...] men, want als we er, bijvoorbeeld, met onze s[...] cultuur hadden willen komen, dan was het „G[...] Palais" zelfs nog te klein voor de inzending [...] weest. We hebben ons dan ook in hoofdzaak [...] de thee en den oliepalm beperkt. De ontwikk[...]

[...] thee-cultuur op Java en Sumatra was er in [...] gebracht en dr. Bernard sloofde zich uit de [...]kers te overtuigen van den voortreffelijken [...]k der Java-thee. Er werden gedurende de ex[...]tie-dagen heel wat kopjes Java-thee geschon[...]en gedronken, — ze werden gratis verstrekt —, [...] is het maar te hopen, dat deze propaganda [...] de Java-thee ook voor het vervolg resultaten [...]. Men verzekerde ons dat Frankrijk, dat Parijs [...] voor de Java-thee een ontzaglijk afzetgebied [...]rden. Aan dr. Bernard kan het in ieder ge[...] [...]et geweten worden wanneer de Java-thee geen [...] debouche's gevonden heeft. Hij heeft voor [...]product gewerkt rusteloos en met overtuiging.

[Be]halve de thee heeft op de Nederl-Indische in[...]ing de oliepalm een belangrijke plaats ingeno[...]en dit onderdeel heeft vooral de aandacht ge[...], omdat de Franschen momenteel zelf druk in [...]er zijn de cultuur van den oliepalm uit te brei[...] en de industrie zoo intensief mogelijk te drij[...]. In zijn boek, dat, zooals gezegd, verleden jaar [...]licht zag, heeft Angoulvant in het hoofdstuk [...]ende de cultuur van den oliepalm in ons Indië [...]: „Mes compatriotes et en particulier le com[...] de l'Ouest-Africain, doivent être avertis des [...]s que l'initiative hollandaise leur fait courir". [...] den werkelijken aard en omvang van dit ge[...], dat de Hollanders den handel van Afrika's [...]kust doen loopen, hebben de belanghebbende [...]kers ter expositie zich persoonlijk kunnen [...]uigen. Wel, we moeten toegeven, denkbeeldig [...]t gevaar allerminst en de heer Angoulvant heeft [...]zonder grond een waarschuwend woord tot zijn [...]genooten gericht.

[Fr]ansch Indo-China, de Goudkust, Belgisch Con[...] Malakka, Brazilië zijn betrekkelijk schamel voor [...] dag gekomen, behalve dan wat hun hoofd[...]ucten betreft, waarvan er eigenlijk verschei[...] buiten het kader van de expositie vielen. Ma[...] en Brazilië, die op het gebied van de rubber [...]ok wel iets in de melk te brokkelen hebben, [...]n juist, wat dit product betreft, gebrekkig voor [...] dag gekomen. Daarentegen kwamen de Portu[...]sche koloniën met zeer aantrekkelijke stands [...] den dag, aardig en origineel opgetrokken, — [...]was onder andere een rimboe-tent met neger[...]en als vloerbedekking —, terwijl aan de uit[...]ng der producten ook de meeste zorg was be[...]. Werkelijk, Portugal maakte den indruk in [...], dat men het als koloniale mogendheid nog [...] niet kan wegcijferen.

[Int]ernationale conferenties en wetenschappe[...] [sa]menkomsten vielen met de expositie samen. [...]ermark heeft de mooiste rubberfilm van het [...] Instituut in de Sorbonne laten draaien; aan [...] productie en het verbruik van ruwe rubber wa[...] ook heel wat conferenties gewijd. Ook uit een [...]mercieel oogpunt mag aan de zevende inter[...]nale rubbertentoonstelling groote beteekenis [...]den gehecht. Brengen we nog even in herinne[...], dat de zesde tentoonstelling in 1924 te Brussel [...]rd gehouden en de vijfde in 1921 te Londen. [...]arom zou de achtste niet in Amsterdam gehou[...] kunnen worden, dat door de vestiging van het [...]niaal Instituut met zijn nieuw paleis in de ge[...]e internationale koloniale wereld thans als in[...]drijk koloniaal centrum wordt beschouwd!

De Nederl.-Indische inzending in het „Grand Pa[...]" was ondergebracht in een ruimte, omspan[...] met oranje linnen en door groen latwerk af[...]sloten. Voor de plantenversiering had Aalsmeer [...]zorgd en alles zag er keurig netjes tip-top...... [...]landsch uit. Aan de omgeving ontbrak echter [...] koloniale cachet. De klacht is vaak vernomen [...] het groote gebouw van het Koloniaal Instituut [...] Amsterdam naar buiten zoo goed als geen spoor [...] zijn tropisch karakter verraadt. En hoe aardig [...] „onderdak" voor de inzending in het „Grand [...]ais" ook verzonnen was, we hadden het liever [...]der Hollandsch en meer Indisch gezien. De [...]nschen hadden hun producten in een Indo[...]neeschen pagodenhof ondergebracht, Brazilië [...] in z'n uitstalling eveneens het karakter van [...]land behouden, Portugal, zooals we reeds zei[...] ook. Als straks de plannen voor de koloniale [...]ld-tentoonstelling besproken worden, dan moe[...] we, dunkt ons, onze gedachten ook eens in deze [...]ting laten gaan......

J. KONING.

Nias en het bevolkingsvraagstuk.

Op mijn reis door Indië bezocht ik ook het eiland Nias. Ik sprak daar met bestuursambtenaren, medici en zendelingen en kreeg uit hetgeen ze me mededeelden den indruk, dat aan het welzijn der bevolking veel ontbrak. Mijn indrukken gaf ik weer in dit blad, terwijl ik er ook over schreef in mijn jongste publicatie: „Zonder Tropen geen Europa." Nu is het uiterst gevaarlijk af te gaan op *indrukken*! Conclusies *mag* men er niet uit trekken, tenzij men daarbij uiterst voorzichtig te werk gaat! Om te kunnen oordeelen, dient men de beschikking te hebben over cijfermateriaal. Ik had daar natuurlijk naar gevraagd, maar men had het niet! Men zou het wel kunnen verzamelen, maar dat zou veel tijd kosten. Waar ik geen haast had, verzocht ik om zooveel mogelijk statistisch materiaal te willen verzamelen en mij dit t.z.t. te willen zenden. Dezer dagen nu verraste de mail me met mededeelingen uit Nias, die ik meen te moeten bekend maken, omdat ze volkomen den indruk, boven vermeld, bevestigen.

In 1925 zijn er op Nias op een bevolking van 64.706 zielen, waarvan gegevens konden worden verzameld, geboren: 2352 kinderen, terwijl het algemeene sterftecijfer bedroeg 2200. Rekent men dit om op 1000 zielen, dan krijgen we respectievelijk de getallen 36.35 en 34. In dat jaar is er dus een geboorte-overschot geweest van 0.235 %. 'n Buitengewoon laag cijfer! In het door malaria verziekte gebied Sagoeadoe werden in 1925 geboren: 623 kinderen, terwijl het algemeene sterftecijfer 825 bedroeg! Voorwaar huiveringwekkende cijfers!

Op Nias doet zich het verschijnsel voor, zoo vaak in de Buitengewesten vertoond: de menschen zijn op verschillende plaatsen gedwongen van hun gezonde bergen (waar ze moeilijk te bereiken waren) naar de vlakte te verhuizen, waar ze dan malaria opdeden en er als ratten stierven! Die bestuursmaatregel (met de allerbeste bedoelingen getroffen, ik maak er geen enkel bestuurder een verwijt van!) heeft overal in de Buitengewesten leed gebracht! ***Het zou niet gebeurd zijn, als de bestuursambtenaren aan deskundigen advies hadden kunnen vragen***! Als de paarden- en koeienstapel achteruit gaat, plaatst men er veeartsen (Soemba, Soembawa). Ik juich die maatregel toe. Maar waarom treft men geen maatregelen als de *menschen* bedreigd worden? Van Soemba *weet* men al sedert jaren (door een officieel onderzoek is dit uitgemaakt), dat de bevolking in aantal afneemt. Plaatst men er nu hygiënisten, die in samenwerking met het Bestuur en Zending de oorzaken van dit uitsterven navorschen en om zoo mogelijk maatregelen er tegen te heffen? Ik heb er op mijne reis niets van gemerkt!

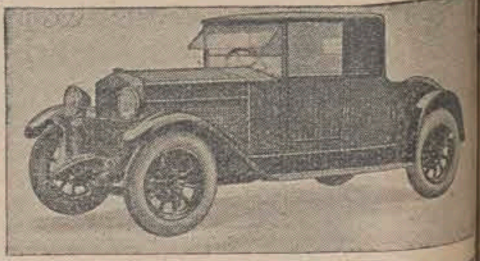
De „Dienst der Volksgezondheid" heeft kort geleden een deskundig arts benoemd om op Nias een onderzoek in te stellen naar den gezondheidstoestand der bevolking. Die deskundige zal natuurlijk t.z.t. een rapport opstellen. Zal het dan ook worden gedeponeerd evenals dat van Soem[..]? Als het blijkt dat door de bestuursfout, boven genoemd, veel menschen lijden aan malaria, zal die fout dan worden hersteld op kosten der menschen zelf? Of zal de Regeering die stakkers bij hun verhuizing naar hun oude, gezonde bergen financieel steunen?

Begrijpt men niet, dat dergelijke printahs ontevredenheid veroorzaken? Ziet men niet in, dat hiervan gebruik wordt gemaakt om de menschen tegen ons bestuur in te nemen? Beseft men niet het verband tusschen wantoestanden op sanitair gebied en ontevredenheid? Heeft Soerabaja — zie het officieele rapport ter zake — geen duidelijke taal gesproken?

Ik wil nog op één punt wijzen. Zeer algemeen vond ik op mijn reis de meening verspreid, dat een hooge kindersterfte een soort selectie zou beteekenen. Waar het kindersterftecijfer hoog is, zou een krachtige bevolking wonen. Die meening is onjuist! 'n Hooge kindersterfte is een willekeurige vernietiging van menschenlevens, waarbij ook de meest sterken ten gronde gaan en de overblijvenden in hun jeugd vaak zoo hevig worden aangetast, dat ze er hun heele verdere leven èn in geestelijk èn in lichamelijk opzicht onder lijden. Er gaan (ook op Nias) veel kinderen ten gronde, omdat ze in hun jeugd door hun moeders verkeerd worden behandeld *),

*) Vaak gaan de moeders 's ochtends naar het veld om pas 's avonds terug te keeren. De zuigelingen worden dan vóór het vertrek volgestopt met onverteerbaar voedsel. *Kunnen* die moeders in de gegeven omstandigheden anders handelen? Veroordeelen is zoo gemakkelijk!

maar het zeer hooge kindersterftecijfer is vaak te wijten aan ziekten als b.v. malaria. Dit ziet men dikwijls over het hoofd!

H. F. TILLEMA.

Lichamelijke opvoeding van de Vrouw

door

E. COUVÉE—BOGAERTS.

III (Slot).

De moderne gymnastiek.

Als ik met u spreken zal over „moderne" gymnastiek, dan wil ik vooral deze groote grenslijn trekken: de Duitsche-, Zweedsche- en andere toestellen-gymnastiek aan den eenen kant en de moderne gymnastiek of de gymnastiek zonder toestellen aan den anderen kant. Men noemt deze laatste ook wel *rhythmische* of *hygiënische* gymnastiek. Nu bestaat het groote verschil niet zoozeer in het al of niet gebruik maken van toestellen (dit is wel het verschil, wat den leek 't eerst opvalt), want dan zouden we de z.g. orde- en vrije oefeningen, die zeer zeker uit de *oude* doos zijn, er ook onder kunnen rangschikken. Het essentieele verschil zit hierin, dat het bij de oudere methoden steeds gaat om het bereikte resultaat, de *eindstand* van eene oefening, het *effect*; terwijl de nieuwere richting voornamelijk let op de wijze, waarop elke oefening wordt uitgevoerd, n.l. of het de *juiste spieren* zijn, die de beweging tot stand brengen. Bovendien bant de moderne gymnastiek alle vertoon van kracht, maar let voornamelijk op schoonheid van lijn en gratie in de beweging. Natuurlijk hebben deze twee geheel uiteenloopende opvattingen in wijze van spieroefening beide hun voor- en nadeelen, waarover ik hier niet in details wil treden; genoeg zij, u te vertellen, dat het zich in het buitenland laat aanzien, dat de moderne gymnastiek voor de meeste kinderen en *zeker voor de vrouw* de voorkeur verdient.

„Moderne" gymnastiek is een kind van onzen tijd; een stelsel, dat pas in de laatste halve eeuw is tot stand gekomen. De meest bekende pionierster is wel Isadora Duncan, eene Amerikaansche. (We kennen haar alleen bij naam of bij overlevering als de eerste kunstdanseres; we moeten daarbij bedenken, dat de kunstdans de volmaaktste uiting van spierbeheersching is). Duncan was de eerste vrouw, die inzag, dat het individu van de 19e eeuw sterk achteruit gegaan was in kracht en schoonheid van lichaamsbouw en dat een nieuwe weg moest gevonden worden om daarin herstel te brengen. Een *nieuwe* weg, want de gymnastiek van die dagen hielp allerminst ter veredeling en versterking van het ras; het was de gymnastiek van ruwe kracht en vereering van spierhelden. Men kweekte wel snelle loopers, gespierde athleten, enz., maar men dacht er niet aan om er naar te streven het *geheele* spierstelsel evenredig te ontwikkelen.

Isadora Duncan ging haar studiemateriaal zoeken bij de Grieken. In de beelden, vazen, reliefs en wandbeschilderingen, die voor ons de klassieke houdingen en bewegingen bewaarden, vond ze den grondslag voor haar stelsel. De groote moeilijkheid bij deze studie was o.a., dat deze afbeeldingen slechts standen of doorgangsmomenten waren (de Grieken hadden nog geen film!) en dat ze dus moest zoeken naar de wijze, waarop deze tot stand gekomen waren en hoe ze harmonische overgangen moest krijgen. Duncan begreep heel goed, dat ze voor groote moeilijkheden zou komen te staan, gezien de draagwijdte van haar vernieuwing en het omverwerpen van bestaande ideeën. Zelf geloofde ze ook niet in 't grif overnemen van haar methode, wat wel blijkt uit haar gezegde: „In fifty years I may have something to say."

Toch is ze er, niettegenstaande de tegenwerking van de volgelingen der *kracht*gymnastiek, in geslaagd de grondslagen te leggen voor de nieuwe richting. Naar haar voorbeeld zijn meerdere systemen uitgedacht, alle met hetzelfde doel: volkomen, harmonische ontwikkeling van het menschelijk lichaam.

Het aantal scholen en schooltjes is buitengewoon groot; 'n verschil van meening, 'n andere opvatting over 'n onderdeel, deze en honderd andere oorzaakjes deden nieuwe scholen met eigen naam en stelsel verrijzen.

Toch is er wel een groote hoofdverdeeling te [...]ken en dan noem ik:

de Dalcroze-school,
de Bode-school,
de Duncan-school,
de Loheland-school,
de Laban-school,
de Mensendieck-school, en
de Wigman-school.

Dalcroze, Bode en Duncan hebben allen op eigen wijze de klassieke gymnastiek gevarieer[d].

Dalcroze ontwikkelt in de eerste plaats de [...]*kale* mogelijkheden; muziek is het hoofd[...] waarop de bewegingen, streng voorgeschreven, [...]den uitgevoerd. Dalcroze heeft in Duits[chland] schitterende gelegenheid gehad om zijn wer[k] z'n recht te doen komen; zijne school in He[llerau] was de kroon op het werk. Persoonlijke, pol[...] aangelegenheden hebben hem Duitschland [doen] verlaten, zoodat Dalcroze zelf nu niet me[er in] Duitschland woont.

Dr. Bode, oorspronkelijk afkomstig uit de s[...] van Dalcroze, heeft door eigen, ander i[...] een nieuwe methode gevormd, voornamelijk [...] verschillend met zijn leermeester, dat hij ni[et] muziek het *middelpunt* doet zijn, maar de m[uziek] slechts bezigt als *hulpmiddel* voor de rhythm[ische] grondgedachte.

Elisabeth Duncan, de zuster van de bekend[e Isa]dora, beoogde bij de stichting van haar oplei[dings]school een hooger doel dan alleen de *licham[elijke]* opvoeding. Ze stelde zich tot taak het *ras te v[...]len* en tracht dit te bereiken door lichaam en [...] van haar leerlingen door strenge tucht en disc[ipline] sterk en edel te maken; zij poogt aldus even[wicht] te brengen in gevoels- en verstandsleven. Naa[st] komen lichamelijke opvoeding wordt ook w[...]schappelijke leiding gegeven. Deze school ligt, als die te Hellerau, in een prachtige, gezonde [...] en er is zoowel in bouw als in inrichting ge[...] naar een vereeniging van het practische m[et het] edele en mooie.

De *Loheland*-school (Seminar für klassische [Gym]nastik te Fulda) kenmerkt zich door een uitg[...]ken anti-mechanische methode; hier geldt [...] biedende grondslag: het *rhythme van den* [...] is het richtsnoer voor de beweging.

In de *Laban*- en *Wigman*-school (Mary W[igman] is een leeringe van Laban) is *dans* hoofdzaa[k. La]ban instrueert zijn leerlingen zoo, dat ze ook [...] muziek dansen kunnen. De dans, leert hij, [is een] kunstuiting op zich zelf; het aantal, de vo[...] maat, het gewicht en de afmeting der bewe[gingen] moeten tot den toeschouwer spreken zooals klank en accoord tot den hoorder van muziek. [Naar] het inzicht van Laban worden de beweging[en van] den dans beperkt, als we dezen van muziek [afhan]kelijk maken. Dus: *niet* dansen op muziek, [maar] muziek componeeren behoorende bij en g[...]reerd door de dansbeweging.

We zien uit deze zéér korte uiteenzetting [der] diverse „scholen", dat de ideeën van Laban [en] van Dalcroze twee uitersten vormen, waartu[sschen] die van Bode, Duncan en Loheland staan.

Is nu in al deze scholen de dans (de z.g. [...] dans) het hoogtepunt, waartoe men door [...] voerde gymnastiek en beheerschte beweging[en] wil komen, anders is dit in 't *Mensendieck-sy[steem]*, dat alleen door rhythmisch-hygiënische g[ymnas]tiek de vrouw in staat wil stellen haar v[er]loosd lichaam gezondheid en schoonheid te [...]geven. Het Mensendieck-systeem is uitgedac[ht voor] de vrouw (Dr. Bess Mensendieck is een Ame[rikaan]sche vrouwelijke dokter) en alleen voor de [vrouw;] er is bijzonder gelet op de anatomische en [...]logische eigenschappen der vrouw. Ze ha[...] menschen in: verslapte schouders, hangen[de ...] onmatige vetmassa's aan armen en heupen [...] *eigen schuld* en is ook door *eigen arbeid* [te] herstellen. Ze geeft daartoe de middelen aa[n: een] aantal zeer goed bestudeerde, zeer eenvoudi[ge oefe]ningen, die bovendien zoo gekozen zijn, da[t men op] elken leeftijd nog mee kan begonnen word[en, en] ook door die vrouwen, die in haar kind[er- en] meisjesjaren nooit aan gymnastiek gedaan [hebben].

Dat Dr. Mensendieck met haar werk wel ge[...]slaagd is bewijzen niet alleen de gunstige b[eoorde]lingen van buitenlandsche artsen, maar ni[et] minder dan Prof. Kouwer schreef een zeer [...]deerende inleiding in haar laatste, in 't [Neder]landsch verschenen boek „Funktioneele Lic[haams]oefeningen voor de vrouw en het kind." Prof. [Kou]wer zegt hierin o.a.: „Toepassing van het

Mensendieck zal de wezenlijke waardeering van de schoonheid van het vrouwelijk lichaam helpen bevorderen en dit op een wijze, die zoowel de hygiëne moet bevredigen als de opvoedkundige; het opent allereerst de oogen voor *gebreken* aan eigen lichaam en wijst den weg ter *verbetering* en deze weg naar schoonheid en gezondheid."

Nu rijst natuurlijk vanzelf de vraag: wat is het practische nut van al deze scholen voor de vrouw in de tropen?

In de meeste groote steden van Oost-Indië bestaat wel gelegenheid om door het volgen van cursussen leiding te ontvangen in rhythmische gymnastiek. Telkens weer hoor ik van gediplomeerde leerkrachten (diploma van een der bovengenoemde scholen) die naar Indië gaan met het doel een school voor Lichamelijke Opvoeding te stichten. Voor de vrouwen en meisjes in de hoofdplaatsen ligt dus de oplossing vrijwel voor de hand. Moeilijker is het voor haar, die verder van het centrum wonen, in de kleinere plaatsen of op een buitenpost. Maar zelfs dan kan er nog wel wat bereikt worden. Evengoed als de dames op kleine plaatsen zich inspannen om door samenwerking dans-, tennis- en tooneelclubjes te vormen, zoo kan er door haar met nog meer ijver gewerkt worden om onderling moderne gymnastiek te beoefenen. Als 't kan, is 't natuurlijk verdienstelijk een deskundig leider te hebben, maar heel vaak zullen de kosten daardoor te hoog worden. Wat dan? En nu kom ik terug op de methode-Mensendieck, die ik hierboven zoo buitengewoon aanbeval voor de vrouw. Deze methode leent zich ook, beter dan een der andere, tot toepassing voor eigen oefening. De oefeningen zijn in het genoemde werk zoo gedetailleerd uitgewerkt en tot in finesses verzorgd, dat iedere normaal ontwikkelde vrouw er door eigen studie voldoende oefenmateriaal in vinden kan. Wil men *alleen* oefenen, dan kan een groote spiegel helpen om de bewegingen te controleeren; oefent men *met anderen*, dan kan men bij elkaar nagaan of de oefening op de juiste wijze wordt uitgevoerd.

Ik verzeker u van te voren al succes, als slechts een van u op de kleinere plaatsen hiervoor het initiatief neemt. Alle begin is moeilijk en zeker als men begint met iets nieuws. Maar na overwinning der eerste bezwaren zal er gauw met animo gewerkt worden, omdat de uitstekende, tastbare gevolgen zeker niet zullen uitblijven.

Mogen vele van mijn lezeressen dit ondervinden!

Literatuuropgaven:

Körperkultur der Frau. — Mensendieck. Bruckmann, München. 3.75 gld.

Functioneele lichaamsoefeningen voor de vrouw en het kind. — Mensendieck. Uitgever Paris, Amsterdam. 4.75 gld.

Gymnastische Grundübungen nach dem system Mensendieck. — Günther. Delphin Verlag, München. M. 6.80.

Körperbildung als Kunst und Pflicht. — Winther. Delphin Verlag, München. M. 6.50.

Rhythmische Körperbildung und Bewegungskunst. — Giese und Hageman. Delphin Verlag, München. M. —.

Gymnastiek und Tanz. — R. von Laban. Stalling Verlag Oldenburg.

Van Week tot Week.

Dinsdag 1 tot Maandag 7 Februari.

Landvoogd op Sumatra's Westkust. Blijkens verschillende Aneta-telegrammen is de Gouv.-Generaal op zijn reizen door Sum. Westkust met groot eer- en vreugdebetoon ontvangen, ook door de bevolking dier streken waar nauwelijks een maand geleden het communisme zooveel onrust heeft verwekt.

Maatregelen tegen de communisten. Semarang, 3 Febr. (Aneta).[1] — Volgens de Locomotief keurde de Regeering den bestuursmaatregel van Djocja goed, om vergunning aan alle administrateurs op de ondernemingen te geven, tot het aanschaffen van vuurwapens, welke in bruikleen zullen worden gegeven aan de employé's. Deze maatregel zal door geheel Indië worden doorgevoerd.

[1] De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan de Nieuwe Rott. Ct.

Suriname, onze verwaarloosde kolonie. Onder dit opschrift bevat het *Vaderl.* van 3 Febr. (Ochtendbl.) een overzicht eener door zendeling H. Bielke te 's-Gravenhage gehouden voordracht over het onderwerp: De arbeid der Broedergemeente onder de voormalige slavenbevolking, boschnegers en onder de contractkoelies en melaatschen.

Voordracht over het volkscredietwezen in Indië. Woensdag 23 Februari a.s. zal prof. G. Gonggrijp, hoogleeraar in de Koloniale economie aan de Nederlandsche Handels Hoogeschool te Rotterdam, voor de Indonesische Studieclub te Leiden een voordracht houden over: Het volkscredietwezen in Nederl.-Indië.

Leprabestrijding in Indië. Voor het Ned.-Indonesisch Verbond te 's-Gravenhage heeft Dr. B. Sitanala den 1en Febr. een voordracht met lichtbeelden gehouden over de „Leprabestrijding in Indonesië". (Overzicht in het *Vaderl.* van 2 Febr., Avondbl. A).

Wederom een verzoek om gratie. De Vrijdenkersvereeniging De Dageraad heeft 2 Februari het volgende telegram aan den Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië verzonden:

„De Dageraad verzoekt Uwe Excellentie politieke doodvonnissen niet te bekrachtigen, maar humaniteit boven vergelding te stellen."

Javaansche kunstavond te Rotterdam. Het Ned.-Indonesisch Verbond organiseert een kunstavond te Rotterdam, ter demonstratie van Indische kunst. Oud-leerlingen van de Javaansche dans- en kunstacademie „Krido Bekso Wiromo" te Djokjakarta zullen Javaansche dansen uitvoeren; specifiek Indonesische muziek zal worden ten gehoore gebracht. Het programma vermeldt Indonesische volkswijzen, schimmenspel, enz. Onder voorzitterschap van Mr. J. G. Huyser heeft zich een Rotterdamsch-Schiedamsche commissie van voorbereiding gevormd.

Geïnterneerde communisten. Batavia, 1 Febr. (Aneta). Vijf-en-veertig geïnterneerden met drie-en-dertig familieleden zijn met het s.s. Wega hedenochtend om vier uur in alle stilte van Tandjong Priok vertrokken met bestemming naar Boven-Digoel. De geïnterneerden kwamen vannacht in auto's onder politiegeleide van de gevangenis te Glodok naar Tandjong Priok, waar zij aan boord werden gebracht. Aan boord van de Wega bevinden zich tien militairen ter bewaking.

Batavia, 5 Febr. (Aneta). Vier-en-veertig nieuwe geïnterneerden, uit het Semarangsche, zijn naar Boven-Digoel gezonden.

Mr. P. L. A. Collard †. Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 69 jaar, overleden Mr. P. L. A. Collard, gepens. rechterlijk hoofd-ambtenaar, laatstelijk Raadsheer in het Hooggerechtshof van Ned.-Indië.

Kapitein H. C. de Voogt †. Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 67 jaar, overleden de heer H. C. de Voogt, gepens. kapitein der inf. van het O.-I. leger.

H. P. Baudoin †. Te Leiden is overleden de heer H. P. Baudoin, hoofdambtenaar bij den Gem. Telefoondienst in Ned.-Indië.

S. E. van Nooten †. Te Weltevreden is op den leeftijd van 49 jaar overleden de heer S. E. van Nooten, inspecteur bij de In- en Uitvoerrechten te Batavia.

Dr. K. van der Veen †. Te Bandoeng is in den ouderdom van 57 jaar overleden de gouvernementsveearts Dr. K. van der Veen.

Universitaire examens. Leiden. Cand.-ex. Indisch recht de heer Ko Hong Liem. — Doctor.-ex. Indisch recht Mr. P. G. Reichenfeld. — Cand.-ex. Indologie de heer L. L. A. Maurenbrecher.

De mail van Rotterdam naar Batavia in ongeveer 18 dagen. Blijkens een uitvoerig bericht in de dagbladen organiseert het Comité Vliegtocht Nederland—Indië in samenwerking met de N.-I. Vereeniging voor Luchtvaart te Batavia, een vlucht naar Marseille op 18 Maart a.s. in aansluiting op de dien dag van daar vertrekkende mailboot Indrapoera. Bij aankomst te Sabang, den 5den April, zal daar een vliegtuig aanwezig zijn om, zoo mogelijk denzelfden dag de mail over te brengen naar Batavia. — Omgekeerd zal den 4den April een vliegtuig de mail van Batavia te Sabang

SCHOOLRUBRIEK

bezorgen op het op dien datum van daar vertrekkende s.s. Slamat, welke mailboot ongeveer 21 April te Marseille aankomt, terwijl verder een vliegtuig voor de mailroute Marseille—Rotterdam zorg draagt.

Indien blijkt dat er bij het publiek voldoende belangstelling voor deze beduidende mailversnelling bestaat, wordt overwogen om dezen zomer een proef op groote schaal te nemen, door het organiseeren eener mailvlucht Suez v.v., eveneens met aansluiting op een vliegtuig te Sabang.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Nederl.-Indië's Vertegenwoordiging.

Iedere vertegenwoordiging van Nederl.-Indië moet er eene zijn, die dat schoone land en volk waardig is. Dit zal niet alleen iedere Indonesiër, maar ook iedere Nederlander met ons eens zijn.

Zooals reeds in alle dagbladen is aangekondigd, zal er te 's-Gravenhage in het gebouw van het „Kon. Zoölogisch-Botanisch Genootschap" op 23, 24 en 25 Maart a.s. eene Internationale Fancy-fair gehouden worden, ten bate van den „Internationalen Vrouwenraad". Alle landen, een 39-tal, die aangesloten zijn bij dit in het belang van huisgezin en maatschappij zoo nuttig werkend lichaam, zullen door een „stand" vertegenwoordigd zijn, waarin speciale produkten van iedere streek verkocht zullen worden door dames in nationale kleederdracht. Ook aan Nederl. Oost- en West-Indië is daar een plaats aangewezen. De dames: mevrouw Koningsberger-Lang, Swart-Stadlmair, van Beresteyn-Tromp, Geertsema Beckeringh-Daumiller, Jkvr. D. von Schmidt auf Altenstadt, mevrouw Van der Houven van Oordt-Pollones, Van Aalst-Koopman en Romeijn-Tuckermann hebben beloofd daaraan hare zorgen te zullen wijden — de beide laatstgenoemde in het bizonder voor Suriname en Curaçao — mits zij op veler medewerking zouden mogen rekenen.

Zij doen nu bij deze een dringend beroep op alle belangstellenden om iets bij te willen dragen tot het welslagen van de Indische afdeeling dier bazar, door er hetzij enkele kunstnijverheid-artikelen, hetzij een geldelijke gift voor af te willen staan, opdat er een goed, smaakvol geheel van gemaakt kan worden, de Nederl.-Indiën waardig!

Gaven voor de Oost-Indische Afdeeling worden gaarne ingewacht vóór 1 Maart a.s. bij den Secretaresse-Penningmeesteres Mevrouw *van der Houven van Oordt-Pollones, Bankastraat 52, den Haag.*

Tentoonstelling van Primitieve Plastiek.

In aansluiting met hetgeen wij hier den vorigen keer schreven over Negerplastiek — waarbij 't natuurlijk niet onze bedoeling was die waardevolle kunst te kleineeren, wel echter onze verwondering te uiten voor de thans hier en daar heerschende manie er voor — vestigen wij thans de aandacht op de tot 15 dezer in de zaal van den Rotterdamschen Kring, Eendrachtsweg 12 te Rotterdam, geopende tentoonstelling, uitgaande van de „Zuid-Hollandsche Vereeniging tot bevordering van Kunstnijverheid en Volkskunst" en bestaande uit plastische kunst, niet alleen van negers uit de Kongo, Benin en andere Afrikaansche streken, maar ook uit de Bataklanden, Midden-Borneo, Nias, Tenimber, de Kei-eilanden, Nieuw-Guinea enz., een en ander uit de collecties van de heeren Jac. Aalderink te Amsterdam, Mr. J. G. Huyser en H. Landmann te Rotterdam.

Met recht schrijft de kunstcriticus van de *Nieuwe Rotterd. Courant* in haar l.l. Zondagsblad o.m.:

„De architect, N. P. de Kroo, heeft wederom met geringe middelen het Kringzaaltje tot een passende expositieruimte aangekleed, waarin hij een collectie Negerkunst tot een prettig en fraai geordend geheel wist onder te brengen. Een gemakkelijke taak was dit zeker niet, want al die geestige, meest bruinhouten beeldjes, hetzij dat ze uit Midden-Afrika of uit ons Indië komen, hebben groote verwantschap en worden slechts afgewisseld door enkele voorwerpen van Kunstnijverheid, o.a. door kralen sieraden, prachtig van dessin en kleur, van onbegrijpelijk schoone, stille harmonieën; voorts door enkele roode lappen of rood papier, als fond hier en daar aangewend; wat het bruin- en -grijze gamma verbreekt. En toch doet het geheel levendig aan!

„Langs heel den linkerwand is de prim[...] kunst van Midden-Afrika gerangschikt, [...] we de ons karikaturaal lijkende poppetjes [...]teressant, behalve door de gelaatsexp[...] door de groote contourlijnen, de groote [...] dingen, waar de natuurlijke vormen abs[...] aan opgeofferd zijn.

„Het bloeitijdperk vinden we in het [...] snijwerk en aardewerk uit Benin [1]). Ook [...] is het voor ons karikaturale karakter [...] met beheersching van den vorm. Zien we [...] mond, zoo'n hand van dien tevreden en [...] kijkenden jongen; het poppetje met [...] kruiste armen over den rug, rustend op [...] en teenen; welk een vervaarlijke expre[...] hier met weinig verkregen Ook het s[...] kannetje, vooral dat met een menschen[...] op! Bij behoud van het eigenaardige, [...] deze primitieve beeldjes eigen, hebben [...] dingen door de volmaaktheid een zekere [...]dom.

„Geestig is het hierbij staande „Offer[...]tje", dat men voor de deur van een zw[...] vrouw plaatste, teneinde gaven te ontv[...] gedurende den tijd, dat zij niet in staat w[...] te werken. De geverfde koppen met [...] tronies, hier in de buurt, zijn afkomstig [...] de daken, waarschijnlijk tot het wer[...] booze geesten gebruikt.

„Tal van amuletten, uit hout of ivoor [...]den, om aan kettingen te dragen, liggen [...] vitrine; en ook hier bij deze kleine di[...] treft bij enkele de sterke, levendige e[...] uiteenloopende gelaatsexpressie.

„Aan den achterwand, waar de afdeeli[...] derlandsch-Indië volgt, uit de Batak- en [...] landen; van de Kei-eilanden, Tenimb[...] Nias, vinden we de vormen meer naar [...]namenteele toe gehaald; ook in de kop[...] alles meer alleen aangeduid. Een der [...]lijkst-expressieve dingen is het groote [...]beeld — in het midden der zaal gepl[...] van Tenimber, waarvan de scherpge[...] neus typeerend is.

„Twee Zielebeeldjes uit de collectie [...] (waaruit de tooverstaf in superbe beeld[...]werk, dien we verleden jaar hier mochten [...] ook thans weer aanwezig is) blinken, do[...] krachtige en voorname karakter uit bo[...] rest.

„Tusschen al dit sombere, bruine, ho[...]werk zijn de hals- en been- en arm- [...] hoofdsieraden en gordels van kralen, [...] vere kleur-verrukking. Hoe sober de or[...]tatie ook is: een ruit- of zaag- of streep[...] door de kleurwisseling, zelfs door de [...]lende richtingen, waarin de kralen zijn [...]naaid, hebben deze dingen een voorname[...]dom. De fijne smaak der inboorlingen [...] zooals van zelf spreekt, niet het minst [...] klewangs en hun schilden met kralen[...]werk en rijk fijn, sierlijk houtsnij-or[...] getooid [2]).

„Eenige boeken en tijdschriften betr[...] het tentoongestelde liggen ter inzage."

Er is sinds den wereldoorlog, toen de m[...] voor begon, al heel wat in verschillende t[...] schreven over negerkunst. In Aflevering 7, [...]ber 1926, van den 11den Jaargang van [...]schrift „Nederl.-Indië Oud en Nieuw" wi[...] *Dr. J. Maes,* Directeur van het zoo fraaie [...] Museum te Tervueren, bij Brussel, daar[...] keurig geïllustreerd, fijngevoeld artikel, wa[...] o.m. zeer juist in zijn Vlaamsch-Hollands[...]merkt:

„Wie de negerplastiek vatten wil [...] het schoone en diepe gevoel zoekt va[...] grijpen, moet in de ziel van den neger [...]gaan, ontbonden der banden en opva[...] waar twintig eeuwen beschaving ons [...]kluisterd houden!"

En juist, omdat dit loslaten van banden [...] moeilijk is, omdat velen onzer in een net van [...]venties gevangen blijven, vervallen wij [...]

[1]) Wij herinneren ons nog levendig, hoe [...] gewoon opgetogen wijlen *Dr. Schmeltz* was o[...] eerste collectie Benin-plastiek die hij als Directeur [...] het Ethnografisch Museum te Leiden bemachtigde [...] welk een warm enthousiasme hij deze kunstvolle [...]tiek in gesmeed ijzer beschreef!

[2]) Dergelijke kunstnijverheid is ook in „Bo[...] Heulstraat 19, den Haag, te koop en heel wat [...] in prijs.

het andere uiterste, trekken neus en schouders op, zoodra er sprake is van neger*kunst*, en anderen bewondering daarvan zelfs een teeken van degeneratie noemen, gelijkstaande met het nadoen der negerdansen!

Wie echter onbevangen er tegenover staat, kan van deze kunst genieten, als van iedere mooi weergegeven, zuivere ziele-uiting, welke men dan intuïtief aanvoelt, ook zonder ethnografische studies daarvan te hebben gemaakt of desbetreffende uitleggingen te hebben ontvangen.

Het schijnt ook, dat sommige kunstliefhebbers groote bekoring vinden in deze kunst, er zich des te meer toe aangetrokken gevoelen, door het besef, dat deze aan 't uitsterven is. Daarentegen hoorden wij op de tentoonstelling de opmerking maken: „zouden de moderne beeldhouwers zich niet hierop geïnspireerd hebben?" Maar dit zou dan een herleven beteekenen. Er bestaat immers ook geen dood.

Daarom zijn wij het dan ook niet eens met den wensch, welke wij eveneens daar hoorden uiten, „dat deze verzameling in haar geheel door een museum mocht worden aangekocht." Hoe nuttig het ook moge zijn, dat er *enkele* goed ingerichte musea in de groote volkscentra bestaan, waar verzamelingen uit alle werelddeelen, ter raadpleging en bestudeering door vakmenschen, zorgvuldig bewaard en weggesloten blijven, voor de menschheid in het algemeen is van véél meer waarde, dat een zoo groot mogelijk aantal individuen een of meer voorwerpen, een ieder die, welke hij 't meest waardeeren kan, in zijn dagelijksche, onmiddellijke omgeving kan hebben, er zóó mede vertrouwd kan worden, dat hij er den heilzamen, geestelijken invloed van ondergaan en dan op zijn wijze ook weer aan anderen kan mededeelen. Zoo blijft de kunst voor alle tijden levend! Natuurlijk zullen vele stukken onvermijdelijk op den duur te niet gaan, zij hebben dan echter aan hun hoogste doel beantwoord: de kiem gelegd tot nieuwe kunstuitingen. De menschheid evolueert immers door wetenschap en kunst beide.

Overzicht uit de Indische Bladen.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Gratie-recht.

In den laatsten tijd is *het recht van gratie* weer ter sprake gekomen. Het „*A. I. D.*" had een pleidooi om gratie gehouden ten behoeve van een veroordeelde, en nu herinnert het *Soer. Hbl.* (27 Dec., hoofdbl. „Gratiebetoon") aan *de juiste beteekenis van het gratie-instituut*. Over die beteekenis is verschil van meening mogelijk; gratie is geen gunstbetoon, zooals men in het algemeen nog wil gelooven; het is — om *De Louter* maar eens na te schrijven — een publiek recht, dat in het algemeen belang wordt uitgeoefend en berust op de overweging, dat de hoogste rechtvaardigheid in bizondere omstandigheden somtijds afwijking eischt van den meest juisten algemeenen rechtsregel en de meest zuivere toepassing daarvan. Pompejes noemt gratie een buitengewoon rechtsmiddel om, waar de wet tot onbillijkheid of onrecht zou voeren, de gevolgen eener rechtelijke veroordeeling geheel of ten deele buiten werking te stellen. Het *S. H.* blijkt van meening dat men, in toepassing van bovenstaanden rechtsregel, in de gratie meer en meer een hoogeren (of hoogsten) vorm van rechtspraak gaat zien.

Het *Bat. Nwsbl.* (31 Dec. „Gratie-recht") lijkt het de toelichting van het bovenstaande door het „Soer. Hbl." gegeven voorbeeld minder gelukkig als het ware. Het ging er blijkbaar om een te zware straf, bij vonnissing opgelegd, tot de juiste afmetingen terug te brengen. Dat ligt geheel in de lijn van het gratie-instituut. Maar al ware een andere weg beter, van een *derde instantie*, na goede en volledige rechtsbedeeling, is geen sprake. Wat betreft de hantéering *van het gratie-recht* wijst het *B. N.* op een verklaring dienaangaande van den vorigen Gouverneur-generaal. Men heeft den heer Fock verweten dat hij, als tegenstander van de doodstraf, gedurende zijn geheele bewind geen enkel doodvonnis heeft willen bekrachtigen. In een interview, dat de heer Fock onlangs met de „*Ind. Courant*" had, verklaarde Z.Exc., dat hem gedurende zijn vijfjarige periode inderdaad...... slechts éénmaal een doodvonnis ter bekrachtiging is voorgelegd. Die eene maal ging het — aldus de oud-G.G. — om een jeugdigen moordenaar te Soerabaja, in wiens geval hij zich heeft laten overtuigen door een oudere dame, die op welsprekende wijze voor het leven van den jongen moordenaar is komen pleiten, waarbij zij kon aantoonen, dat de mogelijkheid groot was, dat de levenslange gevangenisstraf, welke de terechtstelling verving, van invloed zou zijn om den moordenaar tot inkeer te brengen. Het is duidelijk dat de heer Fock hierbij doelde op het geval van Macaré, den jeugdigen misdadiger, die in den Oudejaarsavond 1924 een drietal menschen vermoordde. Die geschiedenis ligt nog versch in het geheugen. Maar de motiveering der gratie toen verleend, toont aan dat het destijds uitgesproken verwijt ongegrond was en dat men maar al te vaak geneigd is wat het meest voor de hand ligt, te verwerpen.

De persconferentie.

De Landvoogd heeft op de pers-audiëntie van 5 Jan. (*De Sum. Post*, 6 Jan.) *o.m.* het volgende gezegd: *Wetswijzigingen* nopens een doelmatiger bestrijding van communisme worden niet overwogen. Wat met *de te Djohore gearresteerde communisten* Moeso en Alimin zal gebeuren, is uitsluitend afhankelijk van de houding van het Straitsbestuur. Wellicht kan door gebruikmaking van de zoogenaamde Banishment Act het tweetal uit de Straits verwijderd worden. De landvoogd hoopt, dat de Straitsregeering overgaat tot een ruimer *toepassing van de Banishment Act* door verwijdering van lieden, die onrust stichten in naburige koloniën. De landvoogd is daar momenteel over aan het correspondeeren. Indien het tweetal verwijderd wordt per boot naar Batavia, zal overgegaan worden tot hun arrestatie. De *observatiepost te Singapore* zal worden uitgebreid. Er vertoeft Indisch politiepersoneel in de Straits, hetgeen het Straitsbestuur niet versmaadt. De landvoogd acht het nemen van preventieve maatregelen om het *communistische contact met het buitenland* te breken, moeilijk. Het vraagstuk zal zich beperken tot een scherper contrôle der paspoorten. *De gebeurtenissen in West-Sumatra* zijn een communistische explose, waarbij de communisten gebruik maakten van een zuiver opstandige beweging. De *voorlichting van het buitenland* over Indië geschiedt door Buitenlandsche Zaken in samenwerking met Koloniën en zal worden gereorganiseerd, nu er leemten zijn gebleken; Indië zal hiertoe veel bijdragen. De landvoogd zegt toe eerlang een nadere omschrijving te geven van *de oorzaken*, inzonderheid *buitenlandsche invloeden*, welke leidden tot de jongste onlusten. Niemand is meer overtuigd dan de landvoogd dat *legerversterking* ten spoedigste uitgevoerd dient te worden. Er is geen bezwaar tegen een zeer aanzienlijke en kostbare uitbreiding. Alleen de *wervingsmoeilijkheden*, voornamelijk van Europeanen, maken dat wellicht eerst over een jaar de versterking aanwezig zal zijn, doch de uitbreiding zal zeer bespoedigd worden. De landvoogd moet aan het Opperbestuur overlaten, welke *maatregelen in Nederland* noodig geacht worden ter verhindering van het afschuwelijk effect der communistische propaganda in Holland tegen ons gezag in Indië. Z.Exc. is huiverig voor uitbreiding der strafbepalingen in Indië tegen de *communistische propaganda*, want deze is een rekbaar begrip en er is reden voor vrees dat daaronder gebracht wordt wat niet daaronder behoort. Wanneer de begrootingsstand het toelaat zullen *de belastingen zoowel voor de Inlandsche als voor de Europeesche bevolking* worden verlaagd. Dit antwoord houdt verband met een vraag, welke aanvullingsmaatregelen ter bestrijding van de communistische infectie genomen zullen worden.

De *Deli Crt.* (6 Jan. „*Maatregelen tegen het Communisme*") is van oordeel dat er bij de Nederlandsche Regeering op aangedrongen dient te worden dat zij in Nederland al het mogelijke doet om Ned.-Indië te beschermen tegen den invloed der communistische propaganda, zoo in woord als geschrift. De uitvoer van communistische pamfletten dient verboden te worden, zooals in Ned.-Indië de invoer van die pamfletten. Alle propaganda in Ned.-Indië voor het communisme dient op straffe verboden. Zoodra de propagandisten en leiders gestraft worden, zal het de massa duidelijk zijn, dat het der Regeering ernst is met het verbod en zal men zich er aan houden.

Wij vestigen de aandacht op de *Java-Bode* (4 Jan. „*De opstand ter Sumatra's Westkust*", met kaartje), het *Soer. Hbl.* (24 t/m 29 Dec.) en het *Bat. Nwsbl.* (30 en 31 Dec. „*Azië*").

Dr. Soetomo en de P. S. I. Boedi Oetomo.

De Partij Sarikat Islam, afd. Soerabaja, heeft geen vertrouwen meer in de leiding van de Indonesische Studieclub en in dr. Soetomo en zijn partijgenooten. *De Loc.* (30 Dec. blz. 4) heeft het oordeel van *dr. Soetomo* over dit ernstige geschil in de Inlandsche wereld ingewonnen. Dr. Soetomo verklaarde dat hij als voorzitter van de Studieclub steeds is gehouden om het oordeel van zijn club op den voorgrond te stellen. Zijn vereeniging wordt gevormd door voor- en tegenstanders van coöperatie, zoodat hij als voorzitter dier vereeniging rekening heeft te houden met de opvattingen der meerderheid. In verband hiermede heeft het bij het bestuur der Studieclub verwondering gewekt dat de partij S. I., afd. Soerabaja, aanstoot heeft genomen aan de uitspraak van dr. Soetomo, dat, wil het vertrouwen der Inheemschen door de Regeering gewonnen worden, leidende betrekkingen, die tot op heden slechts door Europeanen bekleed worden, ook in grooten getale door de Inheemschen dienen te worden vervuld. Te meer wekt deze houding verbazing, waar de partij S. I. te Soerabaja in een volksmeeting, naar aanleiding van het aftreden van de vier Inlandsche gemeenteraadsleden, een motie heeft aangenomen, van de strekking, dat het zitting hebben van Inheemschen in de Locale Raden, door de partij S.I. wenschelijk geacht wordt, indien de samenstelling dier Raden zoodanig is, dat het aantal zetels, door Inheemschen ingenomen, haar kan bevredigen. De P.S.I. is dus volgens deze motie nooit een non-coöperatieve vereeniging geweest. Zooals vermoedelijk bekend is, aldus dr. Soetomo, worden er leugenachtige berichten gelanceerd als zou ik omgekocht zijn: ik zou aan de betrekking van inspecteur bij den B. G. D. boven mijn politieke rechten en positie de voorkeur geven, enz. Ondanks deze moeilijkheden — men verwacht dat er nog vele leden zullen aftreden — zal de Ind. Studieclub met alle kracht blijven voortwerken om de waarheid te dienen in het belang van het volk zonder echter zelf, hetzij als vereeniging, hetzij als persoon, profijt te trekken van de voordeelen voor het volk behaald. Wij hebben slechts te dienen, zeide dr. Soetomo verder, en omdat als richtsnoer genomen wordt de waarheid, zoo spreekt het wel vanzelf, dat niet alleen bepaalde groepen van Europeanen in ons een vijand zien, maar dat ook aanvallen van Inheemschen kant niet zullen uitblijven.

Het blad wil aan een en ander nog toevoegen, dat de intellectueelen buiten de S.I. en de S.I.-ers sedert geruimen tijd in minder goede verhouding tot elkaar staan. Dit houdt verband met de meening van sommige intellectueelen, dat de *f* 22.500.— 's jaars, die de Indische Mohammedanen hebben uit te geven voor het lidmaatschap van het Wereld-Islamcongres, beter in Ned.-Indië zouden kunnen worden besteed.

De voornaamste beslissing van het congres door *Boedi Oetomo* den 25 en 26sten Dec. te Jogja gehouden is, dat het oude hoofdbestuur aftrad en vervangen is door een nieuw hoofdbestuur van drie leden, n.l. *R. M. T. A. Koesoemo Oetojo*, voorzitter, *mr. R. Adipoetranto*, secretaris, en *R. M. Roedjito*, penningmeester. Ten congresse kwam een schrijven binnen van den resident van Jogja namens den Gouverneur-Generaal. In dit schrijven wordt verklaard, dat de G.-G. met de grootste belangstelling van het streven van Boedi Oetomo kennis neemt, dat Z.Exc. de hoop uitspreekt, dat B. O. een opbouwende kracht voor Indië al zijn en dat de vereeniging daaraan alle krachten zal wijden, waarbij Z. Exc. de beste wenschen voor het welslagen van het congres voegt, terwijl besloten wordt met het uitspreken van de hoop, dat de resultaten van dien arbeid door B. O. in het belang zullen blijken te zijn van land en volk. Per telegram betuigde de vergadering aan den Gouverneur-Generaal eerbiedig dank voor de bizondere belangstelling en de goede wenschen. (*De Loc.* 27 Dec. blz. 6)

Tijdens *het tweede Jong-Islamietencongres* te Semarang deelde de administrateur van het Bondsorgaan *„Het Licht"* mede, dat er nu een oplage gedrukt wordt van 1400 ex. *„Het Licht"* is het eenige bestaande blad dat in het Hollandsch over den Islam verschijnt. Voor *de Islamverspreiding in Holland* zorgt Hadagat Budd. Na de pauze volgden lezingen over „Religieuze opvoeding" en Islam-beschouwingen". (*De Loc.* 27 Dec. blz. 12)

De Nieuw-Guinea expeditie.

Bij de terugkomst op Java van de Nieuw-Guinea expeditie hadden de leden een onderhoud [...] de vertegenwoordigers van enkele bladen, wa[...] wij enkele bijzonderheden ontleenen.

Kapitein Posthumes was van oordeel dat va[...] vliegtuig niet het goede gebruik gemaakt is[...] stede van er schitterende waarnemingen va[...] de lucht mede te verrichten, is het gebezigd [...] het vervoer van 3000 K.G. goederen over e[...] stand van 70 K.M., een onbeduidend cijfer, [...] leken bij de groote hoeveelheden, die met g[...] middelen werden vervoerd. Het legerbestuur [...] het nut van luchtwaarnemingen in en he[...] luchtcamera mede willen geven, maar het [...] werd door het Indisch Comité niet aange[...] Het militaire doel van den tocht: het breng[...] de wetenschappelijke leden der expeditie na[...] gebied der berg-Papoea's, is volkomen bereik[...] halve de gevaren tijdens het transport hee[...] ook de dreiging van vijandelijke aanvallen te[...] staan gehad. Ongeveer zeven malen hebbe[...] Papoea's een overval gedaan, waarbij helaas d[...] kingstroepen hebben moeten gebruik make[...] hunne vuurwapens. Spr. was vol lof over het [...] door de dwangarbeiders gepresteerd. (*Soer.* [...] en 30 Dec. 3de bl.)

De heer *Leroux* heeft pl.m. 1500 woorden [...] meld en heeft zich gemakkelijk met het volk [...] nen onderhouden. De methode is eenvoudig: [...] wijst op lichaamsdeelen en verneemt de nam[...] wordt een varken geslacht en men leert op d[...] wijze de namen der inwendige organen. Alle[...] machtig worden van abstracte uitdrukking[...] uiterst moeilijk. En dat is toch noodig om [...] zeden te leeren begrijpen. Twee verschillende [...] werden aangetroffen; met behulp van een [...] heeft de heer L. beide kunnen bestudeeren [...] gebreide gegevens zullen daaromtrent versch[...] Het buitengewoon groot materiaal moet word[...] gewerkt, ook het illustratief gedeelte dat o.[...] lange panorama-foto's van het onbekende [...] bevat. De heer L. maakt zich sterk met eenige [...] peanen en 25 kranige Dajaks Nieuw-Guinea [...] Noord- tot Zuidkust te kunnen doorloopen [...] de levensbehoeften van de bevolking te [...] ken. Wanneer men de Papoea's lachend en [...] delijk tegemoet komt, zelfs wanneer ze angst[...] reed staan met een van hun groote pijlen [...] gespannen boog, dan is er geen kwaad te ver[...] ten. Ten minste wanneer men niet een va[...] menschen bang maakt door verkeerde ge[...] [illegible] den pijl los en die dringt door [...] heen . . . dat kunnen ze uitstekend. (*Java-Bo*[...] 30 en 31 Dec.)

De Amerikaansche leden van de expeditie [...] heeren prof. *Stirling, S. Hedberg, Peck* en [...] waren zeer tevreden over de resultaten der [...] ditie. Een enorme massa materiaal is door [...] zoowel als door de Nederlandsche wetensch[...] lijke deelnemers, medegebracht. (*Bat.* [...] 31 Dec.)

II. UIT DE INLANDSCHE PERS

Een en ander in verband met de jongste onlusten op Java.

II (Slot).

Het kan, volgens de meening van de redac[...] „Perniagaän", niet worden ontkend dat [...] meenteverordeningen en vooral die op het [...] en woningtoezicht en op het marktwezen [...] zwarend zijn voor de bevolking en haar [...] ontstemd.

Dit laatste moet men niet te licht inzien[...]

Men wil daarmede niet zeggen, dat de [...] onlusten te Batavia bepaaldelijk door ha[...] king zijn teweeg gebracht, doch verkeerde [...] ningen leiden wel bij de uitvoering daar[...] uitkomsten, waarvan de extremisten gem[...] partij kunnen trekken in het belang hunner [...] paganda en van de vervulling hunner idealen [...]

De meer ontwikkelde volksleiders, wier [...] grooter is dan men vermoedt, wijzen den [...] pongman op de moeilijkheden, welke hun in [...] weg worden gelegd bij het zoeken van hun [...] lijksch levensbestaan.

De kleinhandel van vroeger, welke een bo[...] kon opleveren, bestaat niet meer, sedert de gem[...] de passers beheert met hulp van onbehoorlijk[...] gelingen en verbodsbepalingen.

Een oud vervallen huis mag niet meer w[...] gerepareerd op vroegere wijze en volgens [...] financieele kracht.

Ook het vervoer per sado en grobak is aan allerlei bezwarende voorschriften gebonden.

De vischverkoop is eveneens gewijzigd.

Volgens vroegere gewoonte kon men de verlangde visch koopen bij het vaartuig van den visscher. Thans moet deze de visch, bij verkoop, brengen in het verkooplokaal van de gemeente.

Al deze onaangename toestanden worden door de communistische propagandisten aan de bevolking voorgehouden en op die wijze getracht haar aan de communistische partij te binden.

Zulk een voorstelling van zaken kan de bevolking met eigen oogen waarnemen en komt zij geleidelijk tot de overtuiging, dat er geen rechtvaardigheid heerscht.

Het is wel ongelukkig dat de groote massa van de bevolking geen onderscheid weet te maken tusschen Gouvernement en Gemeente.

Deze laatste is in hare oogen ook Gouvernement, zoodat alle onrechtvaardige regelingen der gemeente in de oogen van den kleinen man uitgevaardigd worden door het Gouvernement.

Voor de Regeering is dit wel eene aangelegenheid die de overweging waard is.

Gegeven het feit dat de groote massa van het volk een gebrekkig inzicht in bestuurszaken heeft, is het wel te verklaren dat, tengevolge van de gebrekkige gemeenteverordeningen en de gebrekkige uitvoering daarvan door gemeente-ambtenaren, eene ontstemming tegen de Centrale Regeering ontstaat, welke geen andere schuld ten deze heeft dan dat zij de invoering dier dwalende gemeenteregelingen niet heeft verboden.

Zou het om die reden niet raadzaam zijn alle gemeenteverordeningen, welke gebrekkig werken, in te trekken, vraagt de redactie van de „Pernia-gaan"?

De Regeering zou daardoor verdere volkstontstemming voorkomen en den kleinen man bevrijden van het zoet gefluit van den extremist.

De redactie eindigt haar opstel met het uitspreken van haar vertrouwen in den Landvoogd, dat deze de bovenvermelde beschouwingen eens zal willen laten onderzoeken.

De staatkundige Eenheid van Ned.-Indië.

De persoon, die zich „Corphar" teekent, schrijft in de „Keng Hwa Poo" van 13 November 1926, dat de Indonesische volksleiders in Midden-Java hunne gedachten hebben gespitst op het denkbeeld om van Ned.-Indië eene staatkundige eenheid te maken, terwijl het van algemeene notoriëteit is hoe de daar wonende volksgroepen nog verdeeld zijn, de talen, welke zij spreken verschillend zijn en hoe hunne zeden en gewoonten dikwijls lijnrecht tegenover elkander staan.

De bedoeling hunner actie is feitelijk om van de verschillende volksstammen in Ned.-Indië één Indonesische volksgroep te maken, zonder twijfel eene grootsche gedachte, doch die, naar de meening van den schrijver, zóó hoog is, dat hij aan de mogelijkheid eener uitvoering wel moet twijfelen.

Hij hoopt evenwel gaarne dat het ideaal geen ideaal zal blijven.

De vraag of hij zich persoonlijk met die beweging kan vereenigen, laat hij in het midden; alleen wil hij vaststellen, dat hij, ten opzichte van de bereiking van het doel in de toekomst, weinig vertrouwen heeft.

Die meening moge pessimistisch zijn, doch zij spruit voort uit het feit dat hij waarneemt, n.l. dat, terwijl de Indonesische volksgroepen nog onder beheer van Nederland staan en door dit land, als het ware, nog worden opgevoed, het reeds zoo moeilijk is aaneensluiting tusschen de verschillende volksgroepen te verkrijgen.

Deze waarneming komt in het kort hierop neer, dat de eene volksgroep niet onder eene andere volksgroep wenscht te staan en dat de aaneensluiting met den sterken bestuursarm niet kan worden bereikt.

Opgedrongen goedheden worden niet altijd als zoodanig aanvaard.

Een voorbeeld daarvan ziet de schrijver in de Residentie Menado, welke tot het Gouvernement van de Molukken behoorende, een maatregel is die velen bezwaart, niet omdat men tegen aaneensluiting is, doch wel omdat het Menadoneesche volk niet minder wil zijn dan het Ambonsche.

Wanneer dergelijke gevoelens reeds bestaan nu er nog een derde gezagvoerende macht aanwezig is, kan men zich indenken hoe de toestand zou zijn wanneer het Nederlandsch gezag in Ned.-Indië zou zijn opgeheven.

Zou Java of Ambon onder Menado willen staan, vraagt de schrijver?

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Wat moet de Indische Regeering ernstig onderzoeken?

II (Slot).

Het ligt in den geest des tijds dat men gaarne netjes gekleed voor den dag komt en heldere witte kleedij draagt, doch die uiterlijke welvaart is slechts schijn, in aanmerking genomen het feit, dat vele personen slechts éénmaal per dag een maaltijd gebruiken wegens onvermogen om de dure levensmiddelen te betalen en dat zij gewoonlijk in zeer moeilijke levensomstandigheden verkeeren.

Wie de personen zijn geweest, die aan de commissie inlichtingen hebben verstrekt, is natuurlijk niet aan den schrijver bekend, doch hij heeft, op grond van eigen ervaring en kennis van plaatselijke toestanden op Java en Sumatra, weergegeven de toestanden van de bevolkingen dier eilanden zooals die in de werkelijkheid zijn en zonder ook maar in eenige beoordeeling over den arbeid der commissie te willen treden.

Wanneer haar rapport eenmaal in handen is van den Landvoogd en de inhoud daarvan in den Volksraad zal zijn besproken, dan zal het wel moeilijk zijn daarin wijzigingen te brengen, doch, welk bezwaar, vraagt de schrijver, kan er zijn, wanneer de Regeering, na de volksstem te hebben gehoord, daarnaar luistert en het onderwerp in kwestie nogmaals aan een neutraal onderzoek onderwerpt en op die wijze tracht aan de bezwaren van de bevolking tegen dat rapport tegemoet te komen?

Wat kan de moeite van de leden der commissie zijn wanneer zij persoonlijk aan de inlandsche huismoeders naar de handelsprijzen op de markt vragen en inlichtingen inwinnen omtrent de moeilijke levensomstandigheden van het volk?

Het lijdt geen twijfel of zij zullen goede inlichtingen ontvangen.

De schrijver meent hiermede te handelen in den geest van de Regeering, die met de beste bedoelingen de opdracht aan de commissie heeft verstrekt en de noodige verbeteringen wil aanbrengen.

Hij voegt daaraan nog de opmerking toe, dat, wanneer de twijfel omtrent den arbeid der commissie en de bezwaren der bevolking daartegen blijven bestaan, de Regeering onjuist is ingelicht, hetgeen zij niet wenscht en ten onrechte een gevoel van welbehagen schept over den gunstigen economischen toestand van het volk, die niet bestaat.

De Regeering is wel verplicht vertrouwen te stellen in de bekwame deskundige leiding van de personen, die zij als die van de commissie heeft aangewezen en de schrijver twijfelt niet aan de oprechtheid der leden bij het door hen ingestelde onderzoek, doch hij vraagt zich zelf af of het volk niet de verhoogde lasten zal moeten dragen, wanneer het later blijkt dat de in het rapport gegeven voorstelling van zaken niet overeenstemt met de werkelijk bestaande toestanden.

Hij hoopt dat de Regeering zich aan zijn opstel wil laten gelegen liggen en de bezwaren van de bevolking tegen het rapport der commissie zal weten te ondervangen.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

V rslag der Arbeidsinspectie.

Ter Landsdrukkerij te Weltevreden is verschenen het tiende verslag van de Arbeidsinspectie voor de Buitengewesten, loopende over het jaar 1925. Het verslag geeft een overzicht van arbeidstoestanden op de ondernemingen in de Buitengewesten en van het toezicht op de „panglongs" (ondernemingen door Chineezen beheerd) in de gewesten Oostkust van Sumatra en Riouw en Onderhoorigheden. Voorts bevat het de gebruikelijke bijlagen.

De vorm waarin het verslag is bewerkt wijkt in zooverre af van vorige, dat thans de stof niet gewestgewijze, doch onderwerpsgewijze wordt behandeld, waardoor het geheel korter en overzichtelijker is geworden.

De volgende (aan de *N.R.Ct.* ontleende) gegevens geven eenig idee van den omvang der taak van de Arbeidsinspectie. De Buitengewesten tellen in totaal 632 ondernemingen waar met contract-

koelies wordt gewerkt. Hiervan bevinden er zich 322 ter Oostkust van Sumatra, 53 op Amboina, 46 in Atjeh en Onderhoorigheden, 32 in de Zuider en Oosterafdeeling van Borneo, 26 in de Westerafd. van Borneo, 27 in Riouw en de overige zijn over de andere gewesten verspreid.

Van het totaal van 632 ondernemingen bestaat een groot deel uit rubberondernemingen, n.l. 248, terwijl er 72 tabaksondernemingen zijn (uitsluitend ter Oostkust), 15 thee-ondernemingen (eveneens ter Oostkust), 13 oliepalmondernemingen (11 ter Oostkust en 2 in Atjeh), 55 klapperondernemingen, 104 ondernemingen met gemengde cultures; voorts 7 ondernemingen voor de winning van aardolie, 6 houtaankapondernemingen, 9 steenkoolontginningen, 7 goud- en zilvermijnen en voorts cement- en kistenfabrieken, havenbedrijven, kolenstations enz.

Resultaten van Volkslectuur in 1925.

Verschenen is het jaarverslag over 1925 van de Commissie voor de Volkslectuur te Weltevreden, waarvan de verschijning door ziekte en vacatures in het personeel werd vertraagd. Het verslag is voorzien van vele afbeeldingen en bevat, behalve een overzicht van de belangrijke werkzaamheden van den dienst voor de Volkslectuur, talrijke overzichtelijke tabellen, welke in cijfers een beeld geven van den omvang, welke dit uitnemend werk voor de volksontwikkeling reeds heeft verkregen. Als speciaal voor dezen tijd geschreven zou men het slotwoord over de bereikte resultaten kunnen beschouwen, dat luidt als volgt:

Zoo wordt door Volkslectuur rusteloos voortgearbeid aan de voorziening van eenvoudig, doch degelijk geestesvoedsel ten behoeve der Inlandsche bevolking in deze gewesten. Deze instelling... zij is onmisbaar geworden voor de Regeering, als een noodzakelijke inrichting naast de talrijke instellingen voor Inlandsch onderwijs, als een orgaan om invloed ten goede uit te oefenen en als tegenwicht tegen de verderfelijke lectuur welke van sommige zijden wordt verspreid. Onmisbaar is zij vooral voor de Inlandsche bevolking, die niet veel kan uitgeven voor gewenschte literatuur en toch goede lectuur van noode heeft. *(Loc.)*.

De West-Indische Gids

De Febr.-afl. opent met een bijdrage van den hr. C. K. Kesler: Zeventiende-eeuwsche concurrenten der Nederlanders in de West. Als men hierin leest dat op handelsvoordeelen beluste Engelschen, Franschen, Duitschers, Denen en Zweden allen met meer of minder goed succes pogingen hebben gedaan zich in het gebied van de West-Indische Compagnie te vestigen, schijnt in die tijden de West niet bizonder „noodlijdend" en ook geen „lastpost" te zijn geweest. — Dr. H. D. Benjamins stelt de vraag of Alpha Behn, schrijfster van den in 1688 te Londen verschenen en in vele talen overgezetten roman „Oroonoko or the Royal Slave" in Suriname is geweest. De schr. durft deze vraag, niettegenstaande vele nauwgezette nasporingen niet bevestigend te beantwoorden. — Jhr. L. C. van Panhuys schrijft — aan de hand van Archiefstukken — over het standpunt van de Nederlandsche Regeering tegenover de kolonie Suriname in 1816, het eerste jaar na de teruggave door Engeland. In enkele woorden is dit standpunt uit te drukken, nl.: De kolonie mocht aan Nederland geen cent kosten! — H. Schütz geeft weder eenige gevoelige schetsjes uit Albina. — De hr. J. F. Snelleman bespreekt het proefschrift van Dr. A. Reyne: „Onderzoekingen over de monddeelen der Thysanoptera", d. z. kleine voor de cultures schadelijke insecten. — Een bibliographie van boeken en tijdschriftart. ten besluite.

Uitgaven van het Kon. Bat. Gen. v. K. en W.

Tijdschrift voor Ind. Taal-, Land- en Volkenkunde. Deel 66 (1926), afl. 3. Het petjatoe- en ambtsveldenprobleem in Zuid-Bali, door H. C. J. Gunning en A. J. van der Heyden. — Pieter Franssen's journaal van zijn reis naar Mataram in 1630 en eenige wegen naar de hofplaats, door W. Fruin-Mees (met kaartje). — Legende over den oorsprong van de rijst en godsdienstige gebruiken bij den rijstbouw onder de Baliërs, door Tjokorde Gde Rake Soekawati. — Raden Larang en Raden Sumana, door † F. van Lith. — Expeditie naar het Nassau-gebergte in Centraal Noord Guinea. Beknopt verslag met eenige gegevens omtrent land en volk en een woordenlijst, door Ch. le Roux (met afb.). — De legende omtrent het ontstaan der heilige bronnen te Soeranadi, door R. J. C. Sneeuwjagt.

Verhandelingen. Deel 66 (derde stuk). Epigraphia Balica, door Dr. P. V. van Stein Callenfels. — Id. vierde stuk. Het dialect van Tjirebon, door J. N. Smith.

Oudheidkundig Verslag. 1925 (derde en vierde kwartaal). Oudheden in Koetei, door Dr. F. D. K. Bosch. — Oudheden in het Zuidergebergte bij de kali Opak, door B. — Voorloopige inventaris der oudheden van Bali, door Dr. W. F. Stutterheim. — Fragment van een inscriptie op brons uit de collectie Resink-Wilkens, door Dr. W. F. Stutterheim. — Oudheden in Bojolali in 1841, door Dr. N. J. Krom. — Felszeichnungen und Skulpturen in der Nähe von Kapal (Süd-Bali), von Dr. P. Wirz.

Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw.

Inhoud der Febr.-afl.: Een der drie middenfiguren van de groep der vijf Boeddhas in den tuin van 's Rijks Ethnographisch Museum te Leiden, door Prof. Dr. M. W. de Visser (met afb.). — Het rotsrelief Tojo Poeloeh op Bali, door Th. van Erp (met afb.). — Een Indische godin in het Musée Guimet, door A. Salmony (met afb.). — De feestelijkheden van den Oost-Javaan, door F. Esser (vervolg). — Boekaankondiging: Dr. W. F. Stutterheim, Cultuurgeschiedenis van Java in beeld. — W. O. J. Nieuwenkamp, Bouwkunst van Bali.

Inter-Ocean.

Nov. 1926. From medicine-man to thoroughly trained doctor, by J. H. Pembroke (geïll. beschrijving over de School tot opleiding van Indische Artsen te Weltevreden). — Mohammedan Java, by G. G. van der Kop. — The Silver Screen in Java. The first local film production. (Tafereelen uit de Loetoeng Kasaroeng). — Trampled altars, by M. Zobel (Indrukken van Bali). — The history of the early days of Singapore, by B. S. Keasberry.

Het Nederlandsche Zeewezen.

Na eenige jaren van samengaan met het tijdschr. „Ons Element", is met den nieuwen jaargang „Het Nederlandsche Zeewezen" weder zelfstandig uitgekomen. De sedert verschenen Nrs. (waarbij het schitterend Jubileum-Nr.) leggen getuigenis af dat de redactie er alles op gezet heeft het weekblad in den vervolge even aantrekkelijk te maken als het vóór de vereeniging met genoemd tijdschr. steeds is geweest. Zoo bevat het 3e Nr. van dit jaar o.m. een belangwekkend, geïll. artikel van E. van der Wijk „Iets over de ontwikkeling der koopvaardij in Ned.-Indië", waarin de schr. den lezer terugvoert naar lang vervlogen tijden, toen een reis per zeilschip door den uitgestrekten Archipel een waagstuk was, vervolgens een schets geeft van de geleidelijke ontwikkeling van de stoomvaart, waartoe verschillende Mijen het hunne hebben bijgedragen, om ten slotte een beeld te geven van den tegenwoordigen toestand. Hij eindigt met hulde te brengen aan allen, die hebben bijgedragen om de koopvaardij in Ned.-Indië op te voeren tot het peil, dat zij thans heeft bereikt.

In No. 4 geeft de hr. Hooykaas een geïll. overzicht van de wijze waarop in den loop der eeuwen de zeekaarten zijn ontstaan en zich ontwikkeld hebben.

Geschriften over de Indische Staatsinrichting.

Bij M. Nijhoff te 's-Gravenhage is verschenen een werk over „De Nederlandsch-Indische Staatsregeling", geschreven door Mr. Dr. H. Westra, Bg. Hoogleeraar aan de Technische Hoogeschool te Bandoeng.

De schr. meent dat een boek zooals dit door hem wordt gegeven, in een behoefte voorziet, in de eerste plaats voor de studenten aan de T. H. te Bandoeng. Niet alleen omdat de nieuwe staatsregeling een algeheele verandering heeft te weeg gebracht, welke tot op heden nog niet in andere boeken is verwerkt, maar ook omdat bestaande werken òf te uitvoerig (Mr. Kleintjes) òf te beknopt zijn (Mr. Slingenberg).

Van een dergelijke uitgave, doch van veel bescheidener omvang, welke geen andere pretentie heeft dan een wegbereider te zijn voor hen die met het nieuwe Indische staatsrecht te maken hebben, is onlangs een tweede verm. en verb. druk verschenen te Weltevreden (bij Visser en Co.). Ze is getiteld: De nieuwe Indische Staatsinrichting; schr. is Mr. J. H. Heslinga, leeraar in de rechtswetenschappen.

Het reeds in deze rubriek genoemde geschrift van L. F. Dingemans: Het provinciaal bestuur in Nederland en Ned.-Indië, is besproken door Prof. Mr. Ph. Kleintjes in de Ind. Merc. van 2 Febr. bl. 76

Bulletin van den Bond van Geneesheeren in N.-I.

Uit den inhoud van Bulletin No. 223 (Dec. '26). In Memoriam W. N. V. Ravesteyn, door J. F. H. de Graaf. — Over de waarde van de bateriologische typhus diagnostiek aan het ziekbed. — Onderwijs en hygiëne. — Rede van Dr. O. Deggeler gehouden in den Volksraad in het belang van den Dienst der Volksgezondheid, met commentaar op die rede. — Medisch beroepsgeheim.

De Indische Loods †

Drie jaren is dit weekblad, orgaan van den Ned.-Ind. Pol. Econ. Bond, verschenen als bijblad van de Java-Bode. Nu deze courant van 1 Jan. af een nieuw karakter ging aannemen en geen bepaalde politieke richting meer vertegenwoordigt, zal de Ind. Loods niet meer verschijnen. Het Bestuur van den thans orgaanloozen Bond zal trachten daarin te voorzien door de uitgifte van de „P. E. B.", het tijdschriftje dat tot ult. 1923 om de veertien dagen verscheen als afzonderlijk partij-orgaan. Het laatste Nr. van de I. L. (gedateerd 31 Dec. 1926) zegt er meer van, en geeft tevens eene uiteenzetting der beginselen van „de Partij van de Zelfopoffering".

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Het zeer fraai geïllustreerde Nr. van 26 Jan. bevat weder een vervolg der beschouwingen van Liekkerkerker): Een en ander uit Java's verre verleden. Thans behandelt schr. het eiland in den tijd der Çailendra-vorsten (de zgn. „Sumatraansche periode van omstreeks 750 tot 850 n. Chr.). — Ook een vervolg opgenomen van Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis' artikelenreeks: Het vraagstuk van Java's bevolkingsaanwas. — Verder kleinere bijdragen, als: Heimwee, door Gertjan. — Tasikmalaja, door P. S. — Het Staatsspoor-monument te Bandoeng, 20 Nov. 1926, door S. — Orchideeën, door M. E. R.

De Indische Mercuur.

No. 5 (2 Febr.). Het klimaat van Ned.-Indië. Lezing gehouden voor den 7en Kolonialen Vacantiecursus voor Geografen, door Dr. C. Braak. — Het Provinciaal bestuur in Nederland en in Ned.-Indië, door L. F. Dingemans, besproken door Prof. Mr. Ph. Kleintjes. — Maandproducties van landbouwondernemingen. — Plantersvereeniging Semarang-Kedoe en Proefstation Midden-Java. — De markt voor enkele invoerartikelen op Java en Madoera gedurende het 3e kwartaal van 1926. — Kleine mededeelingen. — Kultuurberichten en de overige vaste wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut stelt literatuur over rubber.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned. Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 26 (24 Dec.). De Garoetsche Planterskring. — De Soekaboemische Rubberplantersvereeniging. (Voordrachten over de theecultuur van Dr. J. J. B. Deuss en A. J. Gartzen. — Een nieuwe soort rubberwalsmachine. — Uit den Volksraad. — De Inlandsche landbouw in Ned.-Indië (ontleend aan de N.R.Ct.).

De Indische Vennootschapsbelasting.

De heer J. L. Vleming Jr., oud-directeur van den Indischen Accountantsdienst heeft een open brief gericht tot den Minister van Koloniën waarin hij protesteert tegen de verlaging van de opcenten van de vennootschapsbelasting met 5 en van de geraamde opbrengst met 49 millioen gulden. Hij wijst er op, dat de belasting voor de Inlandsche bevolking 266 exorbitant is verhoogd, dat het laten vallen in 1927 van *f* 12 millioen hoofdgeld met gelijktijdige terugname van *f* 4 millioen wegens verhooging van het invoerrecht op sigarettenpapier, daarbij in het niet zinkt. Ook dat er heel veel geld zal noodig zijn voor allerhande maatregelen, en dat terwijl op de enkele vette jaren van thans de normale en misschien schrale jaren zullen volgen.

Een Nederlandsche wetgever, zegt hij, die gedoogt, dat de Inlandsche bevolking op de meest rigoureuze wijze belast is geworden in de periode 1921/25, en daarna het Europeesche grootkapitaal bevoordeelt door vermindering van zelfs een matigen belastingdruk, welke handeling geheel indruischt tegen een twee jaar geleden gemaakten opzet, die tot wet is geworden, maakt zich, uwe Excellentie zal dit moeten erkennen, medeplichtig aan het steeds breeder worden van de kloof die het Oosten van het Westen scheidt. *(Vaderland).*

* * *

Een Indische vacantiereis, door Emilie van Rheinecke. (Geïllustreerde beschrijving van een tocht door Bali). (Eigen Haard. 22 Jan. '27).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. No. 1. 1 Jan. 1927. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Het Kon. Besluit tot wettelijke regeling van het arbeidscontract in Ned.-Indië. Met een Inleiding, door Mr. H. C. Hart. Uitgave van den Java-Suiker Werkgeversbond te Soerabaja. (Overgedrukt uit het Archief voor de Java-Suikerindustrie 1926).

't Heilige Huis, door Mr. F. L. Dee. (Critiek op rechtstoestanden en rechtspraak in Ned.-Indië). (Leiden).

Onze oud-Landvoogd over het Indische Communisme (een interview met Mr. Fock), door Jan Feith. (De Indische Post, 25 Dec. '26). — De voorgestelde regeling van het levensverzekeringsbedrijf in Indië, door Kelling. (Id. Nr. van 1 Jan. '27).

De Nederl.-Indische leeningpolitiek, door Mr. L. J. A. Trip. (In- en Uitvoer, 31 Jan. '27).

Het Nederlanderschap in Suriname. — Zonder tropen geen Europa, door H. F. Tillema. Besproken door J. E. Bijlo. — Spellingeenheid en taalverdeeldheid door C. K. Kesler. (Neerlandia, Jan. '27).

Wir Menschen der indonesischen Erde, von R. Brandstetter. V. Das Herz des Indonesiers. (Luzern, E. Haag).

Considerations sur la civilisation de l'Insulinde, par J. C. van Eerde (Le Monde Nouveau, 15 Jan. '27). (Blijkens een redact. aanteekening is dit art. een hoofdstuk van een werk van Prof. v. E., hetwelk onder den titel „Ethnologie Coloniale" zal verschijnen).

Suriname.

Pater Ahlbrinck, over wiens reis naar de Boven-Corantijn wij vroeger schreven is op oudejaarsdag te Paramaribo teruggekeerd. De redacteur van „De West" heeft den moedigen reiziger geïnterviewd en vertelt van de reis in het blad van 31 December. De reis, en vooral de terugreis, was niet voorspoedig. Men moest zich in het leven houden met bedorven rijst en bedorven zoutvleesch en had veel te lijden van de aanhoudende regens. Het doel van de reis, de studie van de in het brongebied wonende Indianen is niet bereikt omdat het gebied geheel onbewoond is, wat een groote teleurstelling voor Pater Ahlbrinck was.

Opvallend noemde de reiziger het dat op de heenreis in het geheel geen last van muskieten werd ondervonden. De geheele reis, van Nickerie uit, heeft ruim 4½ maand geduurd, nl. van 10 Augustus tot 28 December.

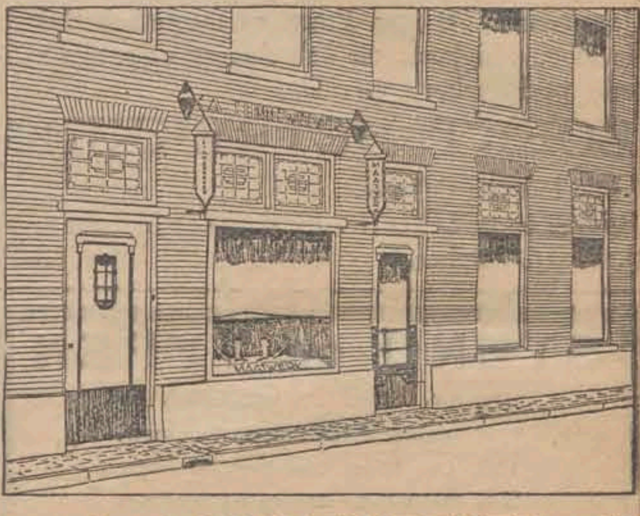
* * *

Onder het hoofd *„Een akte van beschuldiging"* schrijft „De West" van 4 Januari over een lezing door Dr. Lampe ten bate van het Groene Kruis te Paramaribo gehouden, over de stelling: *„Het Suriname-vraagstuk is voor een goed deel een hygiënisch vraagstuk".*

„Geheel nieuw was die stelling niet — aldus „De West". Gouverneur v. Asbeck, de heer A. T. Oliviera en de heer de Cock Buning in zijn jongste rapport over Suriname, hebben hetzelfde gezegd. Maar nieuw was het licht dat Dr. Lampe op die stelling wierp" .....

....„Spreker noemde het sterftecijfer van Suriname misleidend, omdat vergeten wordt, dat tengevolge van de immigratie Suriname naar verhouding veel meer jonge menschen telt dan bijvoorbeeld Nederland. Het ontstellende nu is, dat juist in de kracht van het leven, de jaren tusschen twintig en veertig, de sterfte in Suriname abnormaal groot is. Zij bedraagt in die periode bijna driemaal zooveel als in Nederland. Met graphische tabellen toonde spr. aan, dat van af de geboorte van het kind, de sterfte in Suriname hooger is dan in Nederland, totdat men de ouderen van jaren bereikt. In de periode boven zestig is in Nederland de sterfte veel grooter. In Suriname kan het percentage dat sterft boven zestig jaar, slechts zeer gering zijn, omdat de menschen ten grave dalen voor die leeftijd bereikt is.

De tabellen en graphische voorstellingen, die door middel van lichtbeelden vertoond werden, waren van een afschuwelijke welsprekendheid. Slechts deze troost bleef: In het naburig Britsch Guyana is de toestand nog veel erger. Zoowel het

geboorte- als het sterftecijfer, en ook de zuigelingensterfte, zijn daar nog ongunstiger dan in Suriname.

Vergelijkt men echter Suriname met landen waar de beginselen der moderne hygiëne krachtig worden doorgevoerd, dan ziet men pas, welke wonderen door die toepassing kunnen worden te weeg gebracht. Spr. wees in dit verband weder op het klassieke voorbeeld van Panama, waar de gezondheidsdienst er in slaagde om in een tiental jaren het aantal malariagevallen terug te brengen tot het drie en zestigste gedeelte van vroeger, typhus tot een twintigste van vroeger, tuberculose tot de helft van vroeger, terwijl de gele koorts er volmaakt werd uitgeroeid.

Zich aansluitend aan het betoog van den Ondernemersraad, die krachtige immigratie het eerst noodige noemt voor Suriname, wil spreker daaraan de voorwaarde verbinden: een hygiënisch goed voorbereide immigratie. De vermeerdering der arbeidskracht vloeit niet alleen voort uit het grooter aantal. Verbetering van den gezondheidstoestand beteekent besparing in verschillende richtingen en verhooging der individueele arbeidskracht. In Deli heeft men treffende voorbeelden van de juistheid van het parool van Gorgas: Sanitation pays.

Verbetering van den gezondheidstoestand beteekent ook een grooter geboorte-overschot en helpt daardoor mede aan de oplossing van het bevolkingsvraagstuk, minder direct en minder tastbaar misschien, daarentegen op een wijze die meer bevrediging schenkt.

Met het nemen van hygiënische maatregelen kan niet gewacht worden totdat een eventueele algemeene welvaart vanzelve de hygiënische mogelijkheden grooter maakt. Juist als plannen bestaan om eenigszins geforceerd de bevolking te doen toenemen, is het gevaar voor eén verslechtering van den algemeenen gezondheidstoestand grooter dan ooit en is het noodig om van meetaf de zaken in het goede spoor te houden. In dit verband wees spr. als een waarschuwend voorbeeld op Britsch-Guyana, waar door immigratie de bevolking veel meer toegenomen is dan bij ons, maar waar dan ook de resultaten uit hygiënisch oogpunt veel erger zijn.

Bij het onderzoek van den gezondheidstoestand in Suriname is totdusver veel te weinig rekening gehouden met de verschillende rassen. Men kwam daardoor tot verkeerde conclusiën. Uit de statistieken is vast te stellen, dat de Britsch-Indiërs er over het geheel hygiënisch beter aan toe zijn dan de andere rassen. De geboorte is het grootst bij de Creolen, maar niet veel minder bij de Britsch-Indiërs. Bij de Javanen is de geboorte abnormaal gering. Wat de sterfte betreft, deze is het grootst bij de Creolen en Javanen, doch veel minder bij de Britsch-Indiërs. Spr. toonde met cijfers aan, dat indien bij alle rassen in Suriname dezelfde hygiënische toestanden bestonden als bij de Britsch-Indiërs, de natuurlijke aanwas der bevolking in de laatste vijftien jaren ruim veertig duizend zielen meer zou zijn geweest dan nu het geval is. Deze veertig duizend menschenlevens, die nu verloren gingen, zouden de bevolking met een derde vermeerderd hebben. Een welsprekend bewijs — als men de zaak van een louter commercieel standpunt bekijkt — van de voordeelen die te bereiken zijn door doeltreffende hygiënische maatregelen.

Door zijn methodische bestudeering van den gezondheidstoestand van Suriname, heeft dr. Lampe aangetoond, dat de totdusverre gevolgde richting verkeerd is. Op lofwaardige wijze is totdusverre gestreefd naar een zoo goed mogelijke behandeling van zieken, maar de overheid moet in staat van beschuldiging worden gesteld wat betreft het nemen van maatregelen tot bestrijding van ziekten. Indien de plannen van den Ondernemersraad verwezenlijkt worden tot opbeuring van den economischen toestand, is dat wellicht het gunstig moment om ook de te lang verzuimde sanitaire maatregelen ter hand te nemen.

Wij hopen dat Dr. Lampe zijn voortreffelijken arbeid zal voltooien door een program van actie te ontwerpen, dat praktisch uitvoerbaar is en zijn eminente kennis eventueel daarvoor beschikbaar stellen."

In verband met het vorenstaande vestigen wij de aandacht onzer lezers op een artikel van Prof. Dr. J. G. Sleeswijk in „De Telegraaf" van 5 Februari, tweede avondblad, onder het hoofd *„Onbewoonbaar Suriname"*.

Het artikel — ook een akte van beschuldiging — eindigt aldus:

....„Uit een en ander blijkt, dat men aan h[et] departement van Koloniën nog niet doordrong[en] is van de noodzakelijkheid, de Surinaamsche b[e]volking eerst gezond te maken en de kolonie [in] hygiënischen zin bewoonbaar te maken, alvoren[s] men economisch gunstige resultaten er van ma[g] verwachten."

• • •

Over „Exploratie van Suriname" schrijft N. [J.] Kester in „De Groene Amsterdammer" van 25 [Ja]nuari. Hij geeft o.m. een overzicht van de ond[er]scheidene expedities in het binnenland.

• • •

„De West" van 7 Januari schrijft:

„De heer IJzerman, die op 27 December in g[e]zelschap van den heer Moelaart naar de Cop[pe]name vertrok, keerde 31 December terug van de[ze] reis.

Wij vernemen dat deze eerste tocht vrijwel e[en] mislukking was, doordien de indiaansche gids, d[ie] men noodig had, niet spoedig genoeg gevonden k[on] worden, terwijl de tijd van den heer IJzerman b[e]perkt was, in verband met zijn voorgenomen ter[ug]keer naar Nederland.

Intusschen vernemen wij, dat de heer IJzerm[an] zijn vertrek heeft uitgesteld, in verband met e[en] gisteren ontvangen telegram van de Bataafsch[e] waarbij hem verzocht wordt het onderzoek voort [te] zetten. De heer IJzerman zal dus vermoedel[ijk] wederom het bosch ingaan, om beweerde vindpla[at]sen van petroleum te verkennen."

• • •

In zijne Memorie van Antwoord in zake de Su[ri]naamsche begrooting voor 1927 schrijft de Minis[ter] van Koloniën:

....„De ondergeteekende is nog steeds gene[gen] zich op het in de praktijk al sedert vele jaren i[nge]nomen standpunt te stellen dat die Westel[ijke] grens wordt gevormd door de rivier Corant[ijn] Coeroeni-Coetari, met dien verstande, dat alle [in] genoemde rivier gelegen eilanden als Nederlands[ch] territoir moeten worden beschouwd."

Dr. Koningsberger hecht dus geen waarde aan [de] voortreffelijke betoogen door den heer IJzerman [in] de Tweede Kamer gehouden, maar wel aan de v[oor]warde beschouwingen van Minister de Graaff. [Op] de eerste bladzijde van zijne memorie zegt [de] Minister dat hij tusschen zijn optreden en de [in]diening der begrooting slechts tijd had „voor e[en] oriënteerende studie van Surinaamsche aang[e]legenheden".

Wij willen het hieraan toeschrijven, dat hij [de] grenskwestie nog niet aandachtig heeft bestudeer[d].

Intusschen, wat beschouwt de Regeering als [de] grens? Die van Jhr. de Marees van Swinderen, [die] van de Ministers de Graaff en van Karnebeek [of] die van Dr. Koningsberger? Alle drie verschillen.

Curaçao.

Het onderzoek van den heer Kremer.

De kapitein ter zee Kremer schrijft in het *Han[dels]blad* van 3 dezer, ochtendblad:

„Mijn uitzending had indertijd, in 1924, pla[ats] o.m. voor wat Curaçao betreft, om een onderz[oek] in te stellen naar de haventoestanden en den stro[om] langs de haven, i.c. den 80 M. breeden ingang v[an] de smalle Anna-baai, toegang tot het Schottega[t], een en ander in verband met de sterk vermeer[de]rende scheepvaart op Curaçao en de zeer gro[ote] schepen, die die haven aanliepen.

Een rapport omtrent de haven diende ik in, [dat] verschilde uit den aard niet zoo heel veel van [een] reeds in 1910 meen ik ingediend rapport van [den] ingenieur Van Lidth de Jeude, o.m. omdat de [be]te verbeteringen nogal voor de hand liggen; zij [zijn] echter door de bodemgesteldheid zeer duur uit [te] voeren.

De stroommetingen zouden moeten uitmaken [of] de mededeelingen omtrent den dwars voor de ha[ven] trekkenden stroom, voorkomende in de ver[]schillende „zeemansgidsen", juist was.

In de Gidsen waren die mededeelingen, die z[on]der feitenmateriaal niet konden worden tege[n]gesproken, inderdaad bezwaarlijk voor het binnen[]loopen in de nauwe baai door groote schepen (15.000—25.000 ton); de Duitsche Zeemansgids gi[]ging zelfs tot een vrijwel constanten stroom,

... een snelheid van 3 zm. per uur om den N.W. langs de haven zou trekken.

De door mij georganiseerde stroommetingen, die gedurende een jaar (1925) door de welwillende medewerking, zoo materieel als personeel, van de Cur. Petr. Mij. werden voortgezet en gedurende de eerste vier weken door mij zelf geleid werden, hebben nu bewezen, dat de mededeelingen in de gidsen overdreven waren en dat de toestand voor binnenkomende groote schepen te Curaçao veel minder riskant is, dan uit die gidsen voor een zeevarende zou zijn op te maken.

De resultaten van dit jaaronderzoek zijn door de afdeeling Hydrografie van het Dep. van Marine gepubliceerd in het Bericht aan Zeevarenden No. 11/1300 van 19 Mei 1926.

Deze afdeeling is ook ter plaatse blijven aandringen op het voortzetten der waarnemingen, wanneer de sterke stroom doet gelden. Of hieraan voldaan wordt, is ten slotte zaak van het gouvernement van Curaçao, c.q. als in haar specifiek belang van de Petr. Mij.

Door het aanleggen van een pijpleiding naar de Caracasbaai is die Mij. m.i. trouwens al te gemoet gekomen aan schepen, die onder bijzondere omstandigheden bezwaren zouden maken de Anna-baai binnen te loopen; de Caracasbaai is makkelijker.

Het raadsel van den stroom is dus zoo goed mogelijk opgelost door den stroom zelf, die zich gedurende een jaar met niet meer dan 2½ zm. per uur en dan nog zeer sporadisch demonstreerde; als regel zijn die stroomsnelheden veel minder en dat over langere perioden.

Het blijft gewenscht extra stroomstooten te constateeren, liefst de omstandigheden op te sporen (meteorologische, ook van de omgeving) die een sterken stroom zouden aankondigen, maar dat kan wel in handen gelaten worden van de belanghebbenden ter plaatse; het had en heeft voor mij geen zin naar Curaçao terug te gaan om meestal te vergeefs op sterken stroom te wachten."

Wij vinden dit een belangrijk bericht. Waarom het echter op Curaçao alles zoo geheimzinnig was en waarom mochten wij dat niet hooren vóór de Amigoe haar door ons overgenomen vraag gesteld had? Intusschen kunnen alle in Curaçao belangstellenden, in de eerste plaats de Curaçaoënaars, de Amigoe-redactie dankbaar zijn voor de uitlokking van dit antwoord.

Telefoon.

Naar het *Algemeen Handelsblad* van 2 dezer bericht, deelt de gouverneur van Curaçao mede, dat het Landstelefoon-bedrijf te Willemstad op 23 Januari j.l. is geopend.

Tamboerdansen.

Dit is, zooals onze lezers weten, een liefhebberij van de Curaçaosche negers, vooral ten tijde der jaarwisseling, waartegen overheid en kerk te velde trekt. *La Cruz* van 5 Januari l.l. deelt thans mee, dat de districtsmeesters den pastoors hadden verzocht van den preekstoel bekend te maken, dat zij, die gingen tamboerdansen, hun huurgrond van het gouvernement zouden verliezen. Dit heeft er de schrik ingebracht, maar hier en daar is men toch gaan tamboerdansen. Wat doet het gouvernement nu? vraagt het blad. Dreigen met zware straf en, als het er op aankomt, niets doen, ontneemt de kracht aan het wettelijk verbod, en dan kan het gouvernement het volgend jaar zoo veel verbieden, als het wil, zonder dat het iets zal geven. En zoo zal de onzalige tamboer nooit uit ons midden verdwijnen, maar het merk der schaamte op het voorhoofd van ons volk drukken.

Onzerzijds een vraag. Als de politie de daders kent, waarom worden die dan niet vervolgd en wegens overtreding van het verbod gestraft en dan niet — mirabile dictu — met gevangenisstraf maar met een flinke geldboete.

Bonaire.

La Cruz deelt mee, dat in 1926 op de Playa alleen 100 menschen, onder welke 47 kinderen, gestorven zijn. In 14 jaar heeft Bonaire niet een zoo hoog sterftecijfer gehad.

Aruba.

La Union vestigt de aandacht op het hooge sterftecijfer van Aruba in October: 40, tegen 17 geboorten. De oorzaak van de vele sterftegevallen in de laatste maanden is bekend, schrijft het blad, en hier is een taak voor den Openbaren Gezondheidsdienst. Begrijpen wij het vervolg goed, dan moet die oorzaak in het drinkwater gezocht worden.

Uit den Verren Vreemde.

China—Ned. Indië.
Regeeren is vooruitzien.

't Is bijna alweer veertien jaar geleden, dat het Indisch Genootschap aan de Chineesche beweging in Ned.-Indië een bespreking wijdde. (verg. 15 April 1913 in Den Haag).

Op de inleiding van den heer H. J. F. Borel volgde een belangrijk debat. Hierbij trad, naast sprekers die in dien kring geen ongewone woordvoerders waren, een debater op, die daar geen gewone verschijning was, en die door zijn positie als burgemeester van Den Haag dadelijk eenige bijzondere aandacht trok. Jhr. Mr. Dr. H. A. van Karnebeek was door zijn vroegeren werkkring aan het departement van Koloniën in de zaken van Chineesche politiek een ingewijde, uit zijn betoog bleek, dat hij ook met personen van gezag in het buitenland over de Chineesche kwestie van gedachten gewisseld had. Het is zeker wel interessant thans een punt van geschil tusschen Henri Borel en hem, die eenige jaren later minister van buitenlandsche zaken geworden is en dit tot heden gebleven is, in herinnering te brengen, temeer nu de politiek voor heden en morgen, minister van Karnebeek voor de vraag stelt, in welke richting zijn beleid te sturen.

De heer Borel had het geloof uitgesproken in de toekomst van China als één groote republiek, en had de in N. I. opkomende Chineezen-beweging weergegeven als een verlangen om mee te werken ter verwezelijking van het ideaal: één groot pan-China met ééne taal, maar toch in géëne deele tegen ons gezag als zoodanig gekeerd. Wat ons hier en thans alleen interesseert is het volgende uit de beschouwingen van den heer van Karnebeek.

„De vraag mag wel eens gedaan worden, of er wel reden is om de toekomstige grootheid van China met zooveel zekerheid te voorspellen. Ik twijfel daaraan wel eens, op gezag van menschen die ik wel in de gelegenheid ben geweest ter zake te raadplegen. In de eerste plaats komt mij voor den geest een langdurig onderhoud met iemand, wiens gezag op Chineesch gebied niet betwist zal worden, namelijk den vroegeren vice-president van den Raad van Indië, den heer Groeneveldt, die mij het eerst attent heeft gemaakt op de mogelijkheid, dat, in plaats dat China zou worden één groot en machtig rijk, een geconcentreerd rijk van het midden, dit zelfde China zal uiteenvallen in drie andere Rijken. Dit kan natuurlijk nog een zekeren tijd duren, maar ik behoef niet te zeggen, dat het uit een gezagsoogpunt een heel ander ding is of men daar vindt één rijk dan wel drie rijken; naarmate het ééne danwel het andere gebeurt, zal het evenwicht in het Oosten er geheel anders uitzien". Onze toekomstige minister haalde nog een getuigenis van Sir Ernest Satow aan, die ook deze mogelijkheid van splitsing in de toekomst verre van uitgesloten achtte, en hij wees op een voorteeken in de eerste zitting van het Chineesche parlement.

't Is ons hier niet te doen om de helderziendheid van den staatsman te doen uitkomen tegenover die van den China-kenner. De groote gebeurtenissen van 1914—'18 hebben de geschiedenis in een richting gestuurd die, ook wat China betreft, geheel nieuwe toestanden hebben doen ontstaan.

Maar wat die verklaring van April 1913 voor het heden weer van actueel belang doet zijn, is dat hij, die vele jaren onze buitenlandsche politiek leidt, die als zoodanig aan ons beleid ten opzichte van China richting geeft, reeds lang voordien zijn aandacht gaf aan de gebeurtenissen in het groote Oost-Aziatische rijk, en dat hij daarbij met meetaf aan de waarschijnlijkheid van een splitsing gedacht heeft, al is deze gauwer gekomen dan hij had kunnen verwachten en al is de verdeeling in drie vooralsnog niet voltrokken.

Zooals bekend, heeft minister van Karnebeek een rol, geenszins van ondergeschikten aard, vervuld bij de beraadslagingen in Washington, toen daar van 1921-22 is geconfereerd over de Chineesche kwestie. Zijn lang ministerschap komt hem dus ook ten goede nu de besluiten van Washington in het China-conflict, zooals dit zich thans ontwikkelt, een factor van beteekenis vormen, en de houding van ons land ook ten dien opzichte te moeten worden bepaald.

Dit alles moet den indruk vestigen, dat de regeeringsverklaring, welke den 15en Januari in onze bladen werd gezonden, waarin het bescheid is vervat gegeven op het Britsche memorandum over de

China-politiek niet een verlegenheids-uitvlucht, of een kat-uit-de-boom-kijkerij is, maar een schakel van een keten. Onze regeering zeide „het zich ten plicht te stellen de onschendbaarheid van China streng te eerbiedigen en de meest strikte onzijdigheid te betrachten tegen over de partijen, die elkander daar de macht betwisten".

Ook zal het verblijf van een Ned. oorlogsschip in de wateren nabij China wel een bepaalde bedoeling inhouden.

Voor Nederland bestaat een Chineesche kwestie en een Chineezen kwestie. Deze staan nauw met elkander in verband. In de vergadering van het Indische Genootschap deed de heer van Karnebeek uitkomen, dat hij de oplossing der Chineezen-kwestie in Indië gemakkelijker meende, wanneer men tegenover een in deelen uiteengevallen China zou staan, dan wanneer China één sterk rijk zou worden. Zijne Excellentie heeft dit nu waar te maken. Hij verkeert hiertoe in nog bijzonder gunstige omstandigheid, nu hij in den gouverneur-generaal Jhr. Mr. de Graeff een medewerker heeft nourri dans le sérail.

Zoodra Peking zich eenige macht bewust werd, kwam 't er destijds toe zich op aanmatigende wijze met de Nederlandsche onderdanen van Chineesche afkomst in Indië te bemoeien. Inspecteurs kwamen in opdracht van de Chineesche regeering, Chineezen kwamen in commissie naar onze Oost, de Chineezen uit onzen archipel hadden een zetel in den Chineeschen senaat. Dit alles is door den loop der gebeurtenissen in en buiten China gestuit. Als, na volstreden burgeroorlog, dergelijke of soortgelijke maatregelen weer in het brein van een, twee of drie Chineesche regeeringen zullen opkomen, heeft de Nederlandsche regeering zich den tijd ten nutte gemaakt om dan te weten, beslist te weten hoe daar tegenover positie te nemen?

De splitsing van China kan ons, bij 't oplossen van ons Chineezenvraagstuk, ten goede zijn gekomen. De tijd is ons, als onze regeering ervan heeft weten te profiteeren, mede ten goede gekomen. Maar in Indië en in Nederland heeft intusschen een jong-Chineezen-beweging de boodschap gebracht, dat peranakan en singkeh aangestoken zijn door den geest van Dr. Soen Yat Sen. Het Chineezen-vraagstuk is in elk geval een zeer moeilijk. Het is dit vooral g worden doordat men onze vroegere koloniale politiek niet indachtig is gebleven het: regeeren is vooruitzien.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

VIJF EN TWINTIG JARIG BESTAAN
der afdeeling

op Woensdagavond 23 Februari in het Minerva-Theater.

I. *Huishoudelijke vergadering* om 7 uur in den foyer.
 a. Opening, notulen, jaarverslagen, rekening en verantwoording.
 b. Aanvulling bestuur. Candidaat zijn gesteld de H.H. L. R. Wentholt en H. A. Schoonhoven.
 c. Candidaten voor het Hoofdbestuur: de heer J. C. Baars en mej. Mr. H. P. Dijk.

II. *Openbare feestvergadering*, 8 uur.
 Waarop zullen optreden:
 Mevr. *Tilly Sylon:* Klassieke dansen;
 de Heer *Willem Niestadt*, voordrachtkunstenaar.

Entrée voor leden ƒ 0.30, met recht op twee introducée's ieder à ƒ 0.30; begunstigers ƒ 0.30 (geen recht op introducée's); alle anderen ƒ 0.70 (plaatselijke belasting *niet* inbegrepen.

Plaatsbespreken *uitsluitend voor de leden* op Maandag 21 Februari, *alleen op vertoon van kaart.*

Op Dinsdag en Woensdag plaatsbespreken als gewoon.

De Secretaris,
J. C. BAARS.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

De Ver. Nederl. Fabrikaat, afd. den Haag, Bezuidenhout 97, geeft *16 Februari e.k.* te 8 uur 's avonds in de groote zaal van het Restaurant de Twee Steden, Buitenhof, alhier, een LEZING MET LICHTBEELDEN over *„Een reis met een Nederlandsche mailboot naar Ned. Oost-Indië"*, welke gehouden zal worden door den Heer W. J. Giel, gep. kolonel O.-I. L.

Leden van „Oost en West", die deze lezing wenschen bij te wonen, gelieven zich daarvoor *schriftelijk* op te geven aan het Secretariaat van eerstgenoemde Vereeniging, Bezuidenhout 97, den Haag.

Van de Vereeniging „Suriname".

De *jaarlijksche algemeene vergadering* van de Vereeniging „Suriname" had op *27 Januari l.l.* plaats te Amsterdam.

In deze vergadering werd door den secretaris verslag uitgebracht over het afgeloopen vereenigingsjaar, welk verslag elders in een volgend nummer zal worden opgenomen en waarnaar kortheidshalve wordt verwezen.

De aftredende bestuursleden, de Heeren *W. Clasener* en *L. D. Petit* werden herkozen, onderscheidenlijk in de door hen reeds bekleede functiën van 1en Secretaris en Besuurslid.

In de plaats van den aftredenden Penningmeester, den Heer *A. Denz*, die zich niet herkiesbaar stelde, werd gekozen *Mej. W. C. de Kloet* en werd tevens voorzien in de functie van 2en Secretaris door de verkiezing van den Heer *A. Wix* als zoodanig.

De Secretaris,
W. CLASENER.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIË:

P. Ek, Boekhoudkundig ambtenaar bij den Gouvernementsdienst, Gouverneurstraat 80, Dordrecht.
Dr. J. Schoonenberg, Gouvernementsarts bij den dienst der Volksgezondheid, ziekenhuis Coolsingel, Rotterdam.
H. J. Suilen, Onderwijzer 2e kl. b. h. O.E.L.O., Schoenmakersstraat 7, Roermond.
Mr. L. W. F. Nix, Ambtenaar ter beschikking bij de Belastingdienst, Bilderdijkstraat 52, Haarlem.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

A. A. M. Schouten, Loods der 1ste klasse bij het Loodswezen in Ned.-Indië, p. a. J. van Bakel, Zijlweg te Haarlem.
C. W. Flicks, Mechanisch assistent bij het Laboratorium voor Materiaal-onderzoek van het Departement der Burgerlijke Openbare Werken, Prins Hendrikstraat 42, 's-Gravenhage.
C. A. Huldy, Tijd. wnd. inspecteur van Financiën hoofd der Inspectie Bondowoso, p. a. J. C. Wierop, Larixlaan 64 te 's-Gravenhage.
G. J. Gerbrands, Onderwijzer der 1ste kl. b. h. O.E.L.O. p.a. Nederl. Handel Maatschappij te 's Gravenhage.
H. Richter, Ambtenaar 4de kl. (groep II) bij den dienst der in- en uitvoerrechten en acc., 2de Constantijn Huygensstraat 42 te Amsterdam.

MET PENSIOEN:

H. Th. Jensen Jerlang, Geneesheer 1e klasse b. d. Banka-tinwinning, p.a. den heer Alling, Puggaardsgade 4, Kopenhagen.
Dr. C. Braak, Directeur Kon. Magn. en Meteorologisch Observatorium te Batavia, Directeur Koninklijk Nederlandsch Meteorologisch Instituut, de Bilt.

Ledenlijst der afdeeling Amersfoort op 31 December 1926.

BESTUUR.

E. Roodhuyzen, President.
Mevr. F. van der Post—Liefrink, Penningmeesteresse.
Mr. E. H. Bergsma, Secretaris.
Mevr. Ad. ter Cock, Lid
Prof. Mr. G. J. Nolst Trenité, Lid.

LEDEN.

Contributie allen zonder uitzondering ƒ 5.—.

d'Abo, Mej. A., Prins Frederiklaan 7.
Ahn—Swartbol, Mevrouw A. C., Anna Paulownalaan 18.
Baan, Y., Pieter Corneliszoon Hooftlaan 3.
Beaufort, Dr. L. F. de, Huize Hooge Kley.
Berg, G. H. van den, Utrechtscheweg 73a.
Bergmans, Oud-Ingenieur Waterstaat, Soestdijk, Rembrandtlaan 6.
Bergsma, Mr. E. H., Huygenslaan 7.
Bierman—van der Meulen, Mevr. F., Tesselschadelaan
Bolken, W. A. F. G., Barchman Wuytierslaan 16.
Bolleman, D. L., Paulus Buyslaan 10.
Bolten, D. G. J., Oldenbarneveldlaan 24.
Bonk, Dr. J., Utrechtscheweg 4.
Bos, G., Prins Frederiklaan 1.
Bovenkamp, W. A. van den , Utrechtschestraat 45a.
Breedveld, Dr. J., Koningin Wilhelminastraat 5.
Buitenrust Hettema, I M., Prinses Marielaan 8.
Buys, J., Koningin Wilhelminastraat 3.
Cock, Ad. ter, Da Costaplein 3.
Cremer, Ch. M., Zuidsingel 31.
Deelen—de Kat, Mevr. B. H., Prinses Marielaan 13.
Delden, S. van, Anna Paulownalaan 8.
Deventer, J. C. E. van, Oldenbarneveldlaan 18.
Diddens, Dr. E. J., Koninginnelaan 10.
Dissel, Mej. G. E. van, Prinses Marielaan 16.
Dros, Ir. A. Huygenslaan 2

…ssaart Lulofs, Dr. P. K., Kleine Nachtegaal 30.
…yvis, Mej. Dr. M. A., Utrechtsche weg 145.
…ars, Ir. A. W. C., Regentesselaan 15.
…ars, J., Oldenbarneveldlaan 4.
…inga, A., Javastraat 27.
…t, Dr. B. J. van, Laantje 8.
…eld, Mevr. M. C H van, Lange Bergstraat 35.
…t, R. E., van Leunepstraat 19.
…ch-van Rhijn, Mevr. M., Utrechtsche weg 109.
…el-Eland, Mevr. A. J. C. van, Utrechtsche weg 157.
…t-de Ridder, Mevr. W. C. N. van der, de Witlaan 5.
…erman-Pigeaud, Mevr. W. D., Anna Paulownal. 4.
…wind, B G., Paulus Buyslaan 9.
…hwinkel, Mej. R. E. A., Snouckaertlaan 20.
…weg, Mevr. W. S., Utrechtsche weg 132.
…n, W. Van, Huygenslaan 28.
…s, H. M. E., Huygenslaan 26.
…n, Ir. L. B., Koninginnelaan 17.
…ey-Apelius van Hoboken, Mevr. C. J. H., Barchman Wuytierslaan 25.
…l, J., Ferdinand Huycklaan 11, Baarn.
…uden, H. L. H. baron van, Utrechtscheweg 154.
…n, L. A. baron van, Sint Anfridusstraat 1.
…, E. H., Lange Bergstraat 37.
…erling-Ritsma, Mevr. M., Utrechtsche weg 35.
…r, Fr. A. L., Prinses Julianalaan 2.
…kamp, A. M., Lange Bergstraat 15.
…ssen, Mej. I. C. R., Utrechtsche weg 42.
…er, A., Barchman Wuytierslaan 30.
…man, J., Stationsstraat 44.
…ke van der Meulen, J. C. de, Huize Liliana, Wilhelminalaan 4, Baarn.
…ebelt, J. K., Huize Vinkenhoef, Hoevelaken.
…ers, Mej. A., Nieuwstraat 15.
…broek, L., Daan Fockemalaan 92.
…Greve, Mevr. M. van, Anna Paulownalaan 38.
…eber, Mej. C., Laan 1914 41.
…eld-van der Wick, Mevr. A. van, Plantsoen 10.
…old, Dr. L., Paulus Buyslaan 3.
…inck-Baart de la Faille, Mevr. F. A., van Perseynstraat 19.

Linden, Mevr. L. van der, Utrechtsche weg 121.
Melchior, J., Pieter Bothlaan 48.
Meiden, J. H. van der, van Perseynstraat 27.
Meyer, Willem, Vlakakkerweg 46.
Middelburg, Mej. E., Heinsiuslaan 7.
Mulder, G. C. A., Blankenheimstraat 22.
Nicolai, Dr. A. C., Lange Bergstraat 41.
Nolst Trenité, Prof. Mr. G. J., Groote Koppel 162.
Ortt, Jhr. W. A., Zandbergen.
Pesch-Wouterser, Mevr. van, Prinses Marielaan 9.
Pet, J. A., Lange Bergstraat 47.
Peyrot, Dr. Ph. H., de Witlaan 3.
Pool, M. S. de, Lange Bergstraat 1.
Poole, Ir. R. le, Prinses Marielaan 11.
Post-Liefrink, Mevr. F. van der, Utrechtsche weg 120.
Prins, C. J. F., Beekensteinschelaan 14.
Pypers, Mej. H., Huygenslaan 25.
Rant, J. A., Lange Bergstraat 27.
Reiman, J. D., Prinses Marielaan 2.
Riemsdijk, F. van, Utrechtsche weg 134.
Roodhuyzen, E., Prinses Marielaan 18.
Ruckert, J., Steven van der Hagenlaan 4.
Scheltema de Heere, Mevr. L., Utrechtsche weg 144.
Schooleman, B., Smallepad 12.
Sisselaar, C., Borgesiuslaan 29.
Smit, E. P. J., Prinses Marielaan 6.
Smit Kleine, Mevr. G. E., Jacob Catslaan 145.
Snellen-Bouricius, Mevr. R. J., Heinsiuslaan 9.
Soemitro, Mas, Bernulfusstraat 11.
Sporry, Mej. S., Hooglandsche weg 18.
Spruyt, D. J., Kerkepad 9, Soest.
Streefkerk, M. A., Stationsplein 6.
Struve, R., Berkenweg 26.
Ubbens-Hulst, Mevr., Korte Bergstraat 15.
Valkhoff, J., Koningin Sophialaan 12.
Veenman, D., Utrechtscheweg 86.
Wallbrink, J. W., Utrechtsche weg 213.
Warnsinck, Mej. L., Piersonlaan 5.
Weezel Errens, A. P. H. J. van, Barchman Wuytierslaan 154.
Weyers, A. F. W., Huygenslaan 25.
Wit, H. J. de, Huygenslaan 25.

Mutatiestaat van 1 tot 8 Februari.

Nieuwe Leden: — Geïntroduceerd door:

…Pyttersen, Heemstede, Bosboom Toussaintstraat … f 5 …… den heer J. F. Schmöle te Heemstede.
…Goede, Incassobureau onder de firma Havelaar & Co., Haarlem, Groote Houtstraat 77. f 5 …… den heer H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt, Den Haag.
…H. J. Smit-Pigeaud, Amersfoort, van Marnixlaan … f 5. } Secretaris Afd. Amersfoort.
…P. P. Schiedges, Amersfoort, Schimmelpenninckstraat 62. f 5. } Secretaris Afd. Amersfoort.
…L. Rink, Nijmegen, Groesbeeksche weg 104. f 5 … Secretaris Afd. Nijmegen.
…, Oud-Administrateur Kon. Petr. Mij, Den Haag, …straat 48. f 5 …… den heer J. Swartjes te Den Haag.
…Swaan, Oud-Planter, Den Haag, Acaciastraat … f 5. …… den heer J. H. Poelman te Den Haag.
…Koot, Gedipl. Techn. Ambt. 1e kl. P.T.T., Den Haag, Boreelstraat 12. f 5 …… Secretaris Afd. Den Haag.

Nieuwe Begunstigers:

Mej. T. Immink, Den Haag, Blauwe Kamerlaan 116, Marlot.

Afschrijven:

P. Baudoin, Gep. Hoofdkantoorchef P.T.T., Den Haag (overleden).
…Uhlenbeck, Den Haag, Prins Mauritslaan 82 (overleden).
Mevr. de wed. G. Feuilletau-de Bruyn, Den Haag, Ant. Duyckstr. 142 (overleden).
L. F. G. Boode, Notaris, Ginneken, Wilhelminastr. 72 (overleden).

Adresveranderingen:

…J. A. Schagen van Leeuwen, Lid v. h. Hof van Justitie, van: Amsterdam, Ceintuurbaan 125, naar: Curaçao. f 5.
…svelt Beck, 1ste Luit. Inf. N.-I. L., van: Curaçao, naar: Bandoeng, D. v. O. f 5.
Dr. S. R. Boomgaard, van: Leiden, Witte Rozenstraat 32, naar: Edam, Voorhaven 69. f 5.
…van Ingen, Leeraar M.O., van: Haarlem, Nieuwe …cht 100, naar: Bussum, Graaf Wigmanlaan 27. f 5.
…J. van Sluys, Gep. O.-I. Ambtenaar, van: Weltevreden, naar: Velp (Gld.) f 5. (afd. Arnhem).
…Macdonald, oud Administrateur s.f. „Medarie", van: Djokdja, naar: „De Zandhoeve" te Bergen (N.-H.) f 6.
…E. R. Arnold, Den Haag, van: Andries Bickerweg 1, naar: Plein 8 A.
…Bois, Gep. Architect B.O.W., Den Haag, van: Regentesselaan 6, naar: Laan v. Meerdervoort 663.
Mr. H. L. E. de Waal, Gep. O.-I. Rechterlijk Ambtenaar, Den Haag, van: Spreeuwenlaan 31, naar: Mauvestraat 53.
J. R. Davijt, thans Hoofd der Amb. school te Malang, v. d. Boschstraat 12.
A. C. d Bruyn, Kapt. der Inf., thans te Malang, Emmastraat 14.
W. H. Sonius, Kapitein der Inf., van: Kota Radja, naar Malang.
R. J. C. Pronk, thans: Administrateur van de Onderng. „Lima Poeloeh" te Lima Poeloeh (S.O.K.)
A. Veldboom, van: Zutphen, Spittaalstraat 98, naar: Weltevreden, p.a. Boekhouder Kon. Paketvaart Mij. f5.
W. Molenaar, Politieopziener 1e klasse, van: Den Haag, Weimarstraat 283, naar: Weltevreden, Dep. B.B. Afd. Algemeene Politie. f 5.

Vereeniging „OOST en WEST",

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West- of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichting zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „T biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aan te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaer 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. In bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetr willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenh verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van Me J. Franco Mendes—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstr Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEM
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ,
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).